

Mazowsze.
serce Polski

Spacerkiem po innowacjach II

Szanowni Państwo,

Innowacje to bez wątpienia jeden z ważniejszych czynników warunkujących wzrost gospodarczy regionów. We współczesnym świecie zdolność do tworzenia oraz przyjmowania innowacji jest największym wyzwaniem dla władz krajowych i regionalnych. Procesy innowacyjne są bowiem głównym kierunkiem zmian, kreującym aktualną oraz przyszłą sytuację ekonomiczno-gospodarczą.

Województwo mazowieckie należy do najprężniej rozwijających się polskich regionów. Władze Mazowsza podejmują wiele działań mających na celu wspieranie rozwoju innowacyjności, przedsiębiorczości oraz kształtowania postaw proinnowacyjnych wśród mieszkańców regionu.

Dokumentem wyznaczającym kierunki polityki innowacyjnej na Mazowszu jest Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza na lata 2007-2015, uchwalona w kwietniu 2008 roku przez Sejmik Województwa Mazowieckiego. Strategia stwarza niepowtarzalną szansę na wsparcie rozwoju innowacyjności w województwie, zwłaszcza w środowisku małych i średnich firm, a co za tym idzie zwiększenie konkurencyjności Mazowsza, zarówno w układzie europejskim, jak i globalnym.

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego rozpocznie wkrótce realizację dwóch projektów systemowych ukierunkowanych na wsparcie innowacyjności: Monitoring i ewaluacja wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza oraz Mazowiecka sieć ośrodków doradczo-informacyjnych w zakresie innowacji. W tym roku odbędzie się także druga edycja Konkursu Innowator Mazowsza, adresowana do młodych firm wprowadzających nowatorskie rozwiązania oraz młodych doktorantów zajmujących się szeroko pojętą tematyką innowacyjności.

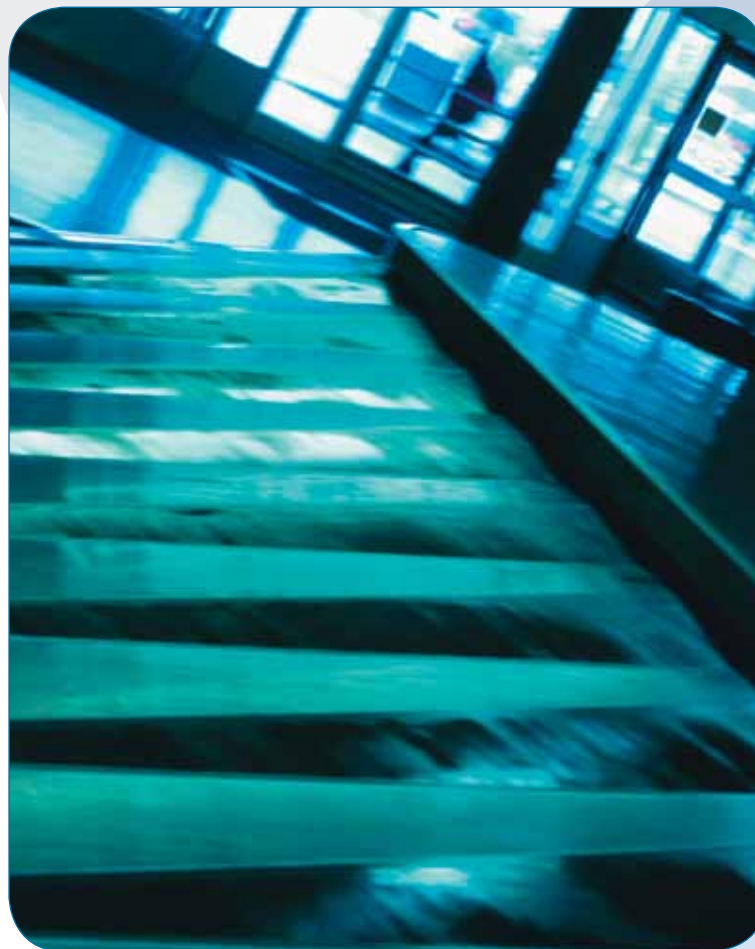
Niniejszy podręcznik Spacerkiem po Innowacjach II, podobnie jak jego pierwsza edycja, jest także narzędziem wsparcia innowacyjności, skierowanym do wszystkich zainteresowanych – nie tylko do przedstawicieli biznesu, administracji, środowisk naukowych, lecz także pozostałych mieszkańców województwa mazowieckiego. Opracowanie przedstawia w sposób przejrzysty i zrozumiały podstawowe pojęcia związane z ogólnie pojętą innowacyjnością, prezentuje również możliwości finansowania działalności innowacyjnej, zarówno ze środków krajowych, jak i unijnych. Mamy nadzieję, że publikacja będzie źródłem cennych informacji i przyczyni się do rozwoju innowacyjności w naszym regionie.

Życzę przyjemnej lektury.

Adam Struzik
Marszałek Województwa Mazowieckiego

Spis treści

Wprowadzenie	5
Rozdział 1. Co to jest innowacyjność	6
1.1. Innowacyjność – rozwinięcie podstawowych pojęć	6
1.2. Współpraca w procesie innowacji	9
1.2.1. Klastry	10
1.2.2. Instytucje otoczenia biznesu	11
1.3. Korzyści z wdrażania innowacji	12
Rozdział 2. Wybrane zagadnienia z zakresu zarządzania innowacjami w przedsiębiorstwie	13
2.1. Źródła pozyskiwania innowacji	13
2.2. Zarządzanie wiedzą w firmach	14
2.3. Zarządzanie własnością intelektualną	15
Rozdział 3. Możliwości finansowania działalności innowacyjnej	18
3.1. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	18
3.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego	25
3.3. Initech – Inicjatywa Technologiczna	27
3.4. Bon na innowacje	27
3.5. Programy ramowe UE	27
Rozdział 4. Infrastruktura wsparcia działalności innowacyjnej na Mazowszu	29
4.1. Sieć EEN – Enterprise European Network	29
4.2. Centrum Innowacji Naczelnej Organizacji Technicznej	30
4.3. Krajowy System Usług/Krajowa Sieć Innowacji	30
4.4. Centra transferu technologii	32
4.5. Inkubatory technologiczne	33
Bibliografia	34
Załączniki	35
Załącznik 1. Ważne adresy internetowe	35
Załącznik 2. Wybrane jednostki naukowo-badawcze działające na terenie województwa mazowieckiego	35
Szkoly Wyższe posiadające zaplecze badawcze	36
Jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk	37
Jednostki Badawczo-Rozwojowe	39
Notatki	44

Wprowadzenie

Zgodnie z powszechnie panującą opinią innowacyjność, choć coraz bardziej popularna, nadal jest terminem mało zrozumiałym i wzbudzającym duże wątpliwości oraz pytania. W związku z tym, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w 2007 roku wydał pierwszą edycję biuletynu za tytułowanego „Spacerkiem po Innowacjach”, traktującego o podstawowych zagadnieniach innowacji, które chcieliśmy przybliżyć przeciętnemu mieszkańcowi Mazowsza. Przygotowując pierwszą publikację, mieliśmy wątpliwości czy zostanie dobrze przyjęta przez czytelników, szczególnie na tle wielu dostępnych materiałów opracowywanych i publikowanych przez wiodące ośrodki naukowe oraz instytucje wsparcia otoczenia innowacji i biznesu.

Bogatsi o uzyskane opinie i sugestie czytelników, pragniemy zaprezentować Państwu **drugą edycję publikacji „Spacerkiem po Innowacjach”**. Nasze opracowanie jest aktualizacją poprzedniej wersji, wzbogaconej i rozszerzonej o nowe informacje dotyczące problematyki innowacyjności. Podobnie jak w pierwszej edycji, zaproponowana zawartość merytoryczna niniejszej publikacji, nie obejmuje wszystkich pojęć czy terminów związanych z trudnymi zagadnieniami innowacyjności. Sądzymy bowiem, iż kontynuacja tematyki w postaci kolejnych wydań podręcznika powinna zachować swój pierwotny cel, jakim jest przybliżenie w sposób przejrzysty i prosty potencjalnemu czytelnikowi nowych i aktualnych zagadnień na temat innowacyjności.

Obecnie jako wiodący region w kraju i równorzędny partner w Unii Europejskiej, władze samorządu Województwa Mazowieckiego stawiają na rozwój nowoczesnej przedsiębiorczości idącej z duchem czasu, ale także na rozwój nowoczesnych technologii czy edukacji, szczególnie w zakresie świadomości proinnowacyjnej. Wszystkie podejmowane działania mają na celu stworzenie nowoczesnego otoczenia wsparcia innowacyjności i budowy kultury innowacji, będących filarami mazowieckiej gospodarki opartej na wiedzy.

Mamy nadzieję, iż informacje zawarte w niniejszym podręczniku będą pomocne w kreowaniu nowych zjawisk oraz wartości stymulujących dalszy rozwój regionu z korzyścią dla wszystkich mieszkańców Mazowsza.

Rozdział 1. Co to jest innowacyjność

1.1. Innowacyjność – rozwinięcie podstawowych pojęć

Innowacyjność w sektorze przedsiębiorstw polega na oferowaniu klientom **lepszyc lub/i nowszych uslug czy wyrobów**. W tym znaczeniu:

- „lepsze” uslugi lub wyroby oznaczają „bardziej dopasowane” lub „bardziej odpowiadające” potrzebom klientow, a
- „nowe” uslugi lub wyroby odpowiadają na wcześniej niezidentyfikowane lub nierozpoznane potrzeby klientow.

Działalność innowacyjna to szereg działan o charakterze naukowym, ale także technicznym, organizacyjnym, finansowym czy handlowym, mających na celu zwiększenie efektywności procesow na poziomie firmy. Należy podkreślić, że poprawa efektywności procesow nie dotyczy tylko procesow o charakterze technologicznym (np. zakupu nowych maszyn, czy urzadzen produkcyjnych), ale również procesow o charakterze nie-technologicznym (np. poprawa funkcjonowania działu sprzedazy, zmiana struktury raportowania w firmie w rezultacie wdrozenia systemu informatycznego). Wynika to z faktu, że innowacje organizacyjne nie są aktualnie jedynie czynnikiem wspomagającym innowacje procesowe i produktowe, ale są same w sobie istotnym czynnikiem wpływającym na wyniki i sytuację ekonomiczną – finansową przedsiębiorstwa. Innowacyjność organizacyjna wpływa na zwiększenie efektywności i jakości funkcjonowania przedsiębiorstwa, stymuluje wymianę informacji, poprawia zdolności firm do pozyskiwania oraz wykorzystywania nowej wiedzy i nowych technologii. Podobnie innowacje marketingowe, które mogą odgrywać kluczową rolę w procesie podnoszenia konkurencyjności firmy m.in. w przypadku innowacji stymulowanych oczekiwaniami klientow (tzw. innowacji popytowych).

Celem wprowadzania zmian na poziomie przedsiębiorstwa jest poprawa efektywności organizacyjnej firmy (m.in. skuteczniejsza identyfikacja potrzeb klientow, usprawnienie procesow produkcyjnych, poprawa logistyki w firmie, poprawa komunikacji na poziomie organizacji), a w rezultacie zdolność do oferowania lepszych jakościowo, tańszych, czy wręcz nowych (bardziej zaawansowanych technologicznie) produktow lub/i uslug. Niektóre z tych działan są lub mogą być innowacyjne same w sobie, inne mogą nie zawierać elementu nowości, lecz mogą być niezbędne do opracowania i wdrozenia innowacji.

Podsumowując, innowacje możemy podzielić na:

- technologiczne, do których zaliczamy innowacje:
  - produktowe (*technological product innovation*) – dotyczą zmian w produktach – wyrobach i uslugach.
  - procesowe (*technological process innovation*) – dotyczą zmian w stosowanych w przedsiębiorstwie technologiach wytwarzania (procesow produkcyjnych) istniejących lub też nowych produktow, tj. wyrobow i uslug.
- nietechnologiczne, do których zaliczamy:
  - innowacje organizacyjne – polegają na wdrażaniu nowych procesow o charakterze nietechnologicznym (głównie zmiany o charakterze organizacyjnym)
  - innowacje marketingowe – polegają na wdrożeniu nowych działan marketingowych (sposobow i narzadz działan marketingowych), które skutkują znaczącymi zmianami w wyglądzie i opakowaniu produktu, plasowaniu produktu, promocji produktu i strategii cennej.

Mówiąc o innowacjach warto pamiętać, że:

- w ogólnie obowiązujących definicjach innowacyjności – np. wg metodologii OECD (z której korzysta GUS¹), za każdym razem powtarza się stwierdzenie „na poziomie firmy” czy „przez przedsiębiorstwo”. Oznacza, to że innowacyjność nie dotyczy tylko i wyłącznie procesów lub produktów **na poziomie globalnym** (międzynarodowym) – tzw. innowacje absolutne, czy krajowym ale również, a może nawet przede wszystkim na poziomie poszczególnych przedsiębiorstw – tzw. innowacje imitacyjne. **Innowacyjne przedsiębiorstwo** (również w nomenklaturze statystycznej) jest to więc przedsiębiorstwo zdolne do wdrażania innowacji na poziomie firmy i **ponoszące nakłady na tę działalność**.

W latach 2005-2007 36,7% przedsiębiorstw przemysłowych było innowacyjnych (tzn. wprowadziło nowe lub istotnie ulepszone produkty i/lub procesy). W latach 2004-2006 takich jednostek było 42,5%.

Źródło: GUS, Nauka i Technika 2007, Warszawa 2009

- **innowacyjność nie jest celem samym w sobie, a jest jedynie środkiem do osiągnięcia celów strategicznych przedsiębiorstwa** (np. wzrostu sprzedaży na zdefiniowanych geograficznie rynkach, czy wzrostu rentowności firmy). Generalnie należy jednak podkreślić, że **poprawa innowacyjności firm ma prowadzić do zwiększenia wartości dodanej generowanej przez przedsiębiorstwo**. Oferując lepsze, czy wręcz unikalne wyroby lub usługi, poza budowaniem silniejszej pozycji rynkowej względem konsumentów (którzy nie mogą otrzymać podobnych usług od konkurentów firmy, a więc są w pewnym zakresie „skazani” na produkty firmy), przedsiębiorstwo jednocześnie może pozwolić sobie na większą dowolność w zakresie kształtowania cen. W rezultacie ma większą zdolność do akumulacji zysku (większej rentowności), czy też jest bardziej odporne na zmieniające się zewnętrzne uwarunkowania (np. w wyniku zmian kursów walutowych posiada możliwość w krótkim okresie „absorbowania” strat kosztem pewnej części zysków, nie stając przed koniecznością podnoszenia cen na swo-

je produkty). W przypadku najbardziej innowacyjnych firm, rentowność sprzedaży niektórych oferowanych produktów może przekraczać nawet 90% (np. w sektorze farmaceutycznym, czy sektorze informatycznym). To jest premia jaką płaci konsument za unikalność, czy też jakość oferowanego wyrobu lub usługi.

- **wiedza może być generowana w przedsiębiorstwie** (np. własna działalność badawczo-rozwojowa) lub też **może polegać na nabyciu dóbr, usług, w tym usług konsultingowych, bądź wiedzy ze źródeł zewnętrznych**

¹ GUS, Nauka i Technika 2007, Warszawa 2009

(bywa to określane jako nabycie technologii zewnętrznej w postaci materialnej – np. „innowacyjnych” maszyn i urządzeń, na ogół o podwyższonych parametrach technicznych, niezbędnych do wdrożenia nowych procesów i produkcji nowych wyrobów, bądź niematerialnej – np. patentów, licencji, usług technicznych). I choć działalność badawczo-rozwojowa jest niezaprzeczalnie ważnym źródłem innowacji (jest to tzw. innowacja kreatywna, będąca wynikiem twórczej, wynalazczej aktywności badanych przedsiębiorstw) i wynalazków, **do najczęstszych źródeł innowacji w polskich przedsiębiorstwach zliczyć należy zakup nowoczesnych maszyn i urządzeń**. I choć ten drugi rodzaj innowacji nie daje takiego potencjału przewagi konkurencyjnej jak działalność B+R – w końcu konkurenci też mogą kupić podobne maszyny i urządzenia – to z drugiej jednak strony zakup maszyn i urządzeń obciążony jest znacznie mniejszym ryzykiem, niż prowadzenie działalności badawczej, która wcale nie musi zakończyć się sukcesem.

- **Nakłady na działalność innowacyjną obejmują nie tylko nakłady na prace badawcze i rozwojowe (B+R) – własne lub zlecone na zewnątrz firmy, czy też zakup gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw** (licencji, praw patentowych, etc.). Według obecnie obowiązującej definicji do nakładów na działalność innowacyjną zaliczyć należy m.in.²:
  - nakłady na oprogramowanie (koszty zakupu, opracowania i aktualizacji);
  - zakup i montaż maszyn i urządzeń oraz budowę, rozbudowę i modernizację budynków służących wdrażaniu innowacji;
  - szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną (np. koszty kształcenia personelu w zakresie obsługi komputerów związane z wprowadzanymi innowacjami itp.);
  - marketing dotyczący nowych i ulepszonych produktów, czyli wydatki na wstępne badania rynku, testy rynkowe, przystosowanie produktów do wymogów różnych rynków, reklamę, itp., z wyłączeniem nakładów na organizację sieci dystrybucyjnych dla nowych produktów;
  - opracowywanie procedur (w tym kontroli jakości), norm, dokumentacji

technicznej (specyfikacji), łącznie z testami końcowymi.

Oznacza to, że w przypadku wielu programów pomocowych (finansowanych na szczeblu centralnym, jak i regionalnym, finansowanych i współfinansowanych zarówno ze środków krajowych, jak i unijnych wspierających i stymulujących działalność innowacyjną) **również inne wydatki (poza wydatkami na działalność B+R) mogą w uzasadnionych przypadkach podlegać refundacji ze środków publicznych**.

- **Innowacyjność nie jest pojęciem zarezerwowanym tylko dla tzw. sektorów wysokiej techniki** (takich jak np. informatyka, przemysł lotniczy, czy farmacja). **Innowacje funkcjonują (lub powinny funkcjonować) we wszystkich obszarach gospodarki** – łącznie z usługami, włączając w to również administrację publiczną. W skali województwa i kraju doskonałym przykładem jest sektor spożywczy – jeden z najbardziej innowacyjnych sektorów polskiej gospodarki, a jednocześnie klasyfikowany w statystykach międzynarodowych jako sektor niskiej techniki.

Produkty i sektory wysokiej techniki charakteryzują się:

- *ponadprzeciętnie większym udziałem kosztów przeznaczanych na działalność B+R w kosztach ogółem;*
- *wysokim poziomem innowacyjności;*
- *krótkim cyklem życiowym wyrobów i procesów;*
- *szybką dyfuzją (rozprzestrzenianiem) innowacji technologicznych;*
- *wzrastającym zapotrzebowaniem na wysoko kwalifikowany personel, szczególnie w zakresie nauk technicznych i przyrodniczych;*
- *dużymi nakładami kapitałowymi;*
- *wysokim ryzykiem inwestycyjnym;*
- *szybkim „starzeniem się” inwestycji;*
- *ściłą współpracą naukowo-techniczną w obrębie poszczególnych krajów i na arenie międzynarodowej, pomiędzy przedsiębiorstwami i instytucjami badawczymi (instytutami naukowymi, wyższymi uczelniami itp.).*

²GUS, Nauka i Technika 2007, Warszawa 2009

Poziom zaawansowania technicznego sektorów oraz produktów mierzony jest przede wszystkim intensywnością działalności badawczo – rozwojowej. W skład sektorów wysokiej techniki wchodzi m.in.: produkcja statków powietrznych i kosmicznych, produkcja wyrobów farmaceutycznych, produkcja maszyn biurowych i komputerów, produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i komunikacyjnych, produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i zegarków.

www.oecd.org

O ile najbardziej spektakularne i widoczne na pierwszy rzut oka są tzw. „innowacje przelomowe”, to warto pamiętać, że o pozycji firm i gospodarek decydują przede wszystkim drobne usprawnienia, a często „innowacje imitacyjne”. Innowacje przelomowe zdarzają rzadko (często powstają przez przypadek), a o pozycji konkurencyjnej firm w naszych uwarunkowaniach gospodarczych decydują przede wszystkim zdolności firm do ciągłego doskonalenia (usprawniania) procesów i produktów oraz organizacji – w tym posiadania zdolności do identyfikowania wdrożenia koniecznych innowacji oraz zdolności ich implementacji na poziomie firm (tzw. zdolności absorpcyjne firm).

O ile wynalezienie żarówki było przelomem, to drobne usprawnienia w jej konstrukcji i w procesie wytwarzania między 1880 a 1896 rokiem doprowadziły do spadku cen produktu o przeszło 80%.

Źródło: UNIDO oraz Międzynarodowe Centrum Nauki i Zaawansowanej Technologii ICS, „Zarządzanie Technologią”, Warszawa, listopad 2001

1.2. Współpraca w procesie innowacji

Wraz z postępującą integracją gospodarki światowej coraz większego znaczenia nabiera zdolność konkurowania małych i średnich przedsiębiorstw nie tylko na poziomie lokalnym, czy regionalnym, ale również międzynarodowym. Funkcjonowanie w ramach wspólnego rynku unijnego wymusza na przedsiębiorstwach, szczególnie z sektora MŚP, konieczność poszukiwania sposobów przeciwstawienia się wzmożonej konkurencji ze strony firm międzynarodowych. Jednym z takich sposobów jest poszukiwanie efektów synergii wynikają-

cych ze współpracy z innymi firmami oraz instytucjami otoczenia działalności gospodarczej, a w szczególności z zapleczem badawczo – naukowym.

Związki i kontakty między firmami a ich kontrahentami oraz np. instytutami i uczelniami stanowią system, w ramach którego **przedsiębiorstwa o ograniczonym dostępie do wiedzy zdobywają ją z zewnątrz**, co z kolei umożliwia im samym generowanie nowych pomysłów i podnoszenie innowacyjności. Do innych korzyści zaliczyć należy:

- **łatwiejszy i tańszy dostęp do zasobów produkcyjnych** (włączając w to również możliwość i koszt pozyskiwania środków finansowych oraz możliwość podnoszenia kwalifikacji i pozyskiwania lepiej wykształconych kadr);
- **tworzenie własnych zasobów produkcyjnych i intelektualnych** (np. poprzez tworzenie wspólnego zaplecza badawczo – rozwojowego);
- **podnoszenie efektywności funkcjonowania firmy** (np. poprzez wprowadzanie wspólnych systemów zarządzania dostawcami i klientami);
- **poprawa funkcjonowania otoczenia instytucjonalno – prawnego** (np. poprzez tworzenie organizacji przedsiębiorców reprezentujących firmy w relacjach z przedstawicielami administracji lokalnej oraz centralnej).

W rezultacie pomaga to małym i średnim firmom w przewyższaniu ograniczeń prowadzenia działalności wynikających m.in. z braku możliwości osiągnięcia korzyści skali i zakresu funkcjonowania.

Ze względu na typ i charakter współpracy możemy zidentyfikować wiele rodzajów klasyfikacji związków kooperacyjnych. Do najważniejszych zaliczyć należy:

- stopień sformalizowania i rodzaj umocowania prawnego współpracy:
  - **kooperacja bezumowna** – bazująca na niepisanych i niesformalizowanych relacjach pomiędzy uczestnikami związku kooperacyjnego (przykładem tego typu relacji są np. relacje pomiędzy uczestnikami klastrów);
  - **kooperacja umowna** – sformalizowane relacje pomiędzy uczestnikami związku kooperacyjnego (przykładem tego typu relacji są długookresowe umowy o współpracy, porozumienia o poufności, umowy typu joint

venture, stowarzyszenia etc); do najbardziej popularnych form prawnych organizacji grup kooperacyjnych zaliczyć należy umowy konsorcjalne; umowa konsorcjalna w sensie prawnym oznacza wzajemne zobowiązanie się uczestników konsorcjum do wspólnego dążenia do osiągnięcia wytyczonego celu gospodarczego poprzez podejmowanie określonych działań (konsorcjum nie uzyskuje osobowości prawnej i nie podlega obowiązkowi wpisu do rejestru).

– kierunki współpracy:

- o **współpraca horyzontalna** – współpraca pomiędzy jednostkami gospodarczymi o podobnym profilu działalności mająca na celu np. łączenie zasobów produkcyjnych, dystrybucyjnych, tworzenie wspólnych systemów pozyskiwania informacji; współpraca horyzontalna obejmuje więc współpracę przedsiębiorstw operujących w podobnych segmentach rynkowych (zarówno produktowych, jak i geograficznych) i może prowadzić do tworzenia struktur klastrowych;
- o **współpraca wertykalna** – współpraca w ramach łańcucha produkcji np. na linii dostawcy – producent, czy producent – dystrybutor.

Warto zwrócić uwagę, że pomimo iż celem nawiązywania współpracy o charakterze innowacyjnym (w tym przede wszystkim w formie aliansów strategicznych) jest przede wszystkim obniżanie kosztów, w szczególności w zakresie prowadzenia prac badawczo – rozwojowych, to nie są one jedynie zawierane w sektorach zaawansowanych technologicznie (takich jak mikroelektronika, biotechnologia, przemysł lotniczy, samochodowy, telekomunikacja, produkcja nowych materiałów, etc.). Wyniki badań Community Innovation Survey (CIS) wskazują, że **porozumienia o współpracy w obszarze podnoszenia innowacyjności są rozpowszechnione także w tradycyjnych sektorach przemysłowych** (np. drzewnym, czy papierniczym) oraz w sektorze usług (bankowości, ubezpieczeniach, transporcie lotniczym)³.

³Wojnicka E. (2004), System innowacyjny Polski z perspektywy przedsiębiorstw, IBnGR, Gdańsk

1.2.1. Klastry

Jedną z najbardziej rozwiniętych i zintegrowanych form współpracy są **formy klastrowe (grona)**. Klastry to geograficzne koncentracje wzajemnie powiązanych przedsiębiorstw, wyspecjalizowanych dostawców (w tym dostawców usług), przedsiębiorstw z innych powiązanych sektorów i branż oraz instytucji otoczenia gospodarczego (np. uniwersytetów, izb handlowych) wzajemnie konkurujących oraz współpracujących. Do najważniejszych cech charakteryzujących strukturę klastrowe zaliczyć należy:

- **koncentrację geograficzną** – klastry są ograniczone przestrzennie, a zakres geograficzny grona jest ograniczony przez mobilność społeczeństwa, możliwości transportowe. Warto zwrócić uwagę, że pomimo postępującego procesu globalizacji koncentracja geograficzna działalności odgrywa cały czas bardzo duże znaczenie (lokalizacja jest jednym z tych czynników konkurencyjności, który nie jest łatwo kopiowalny);
- **bazowanie na wzajemnych relacjach pomiędzy firmami** w zakresie wspólnych lub komplementarnych produktów, wspólnych procesów technologicznych i produkcyjnych, wspólnej bazy surowcowej, wspólnym popycie na kwalifikacje, wspólnym tworzeniu kanałów dystrybucyjnych;
- **relacje w ramach klastrow definiowane są raczej przez wzajemne nieformalne relacje** niż sztywne struktury organizacyjne.

Do najważniejszych korzyści funkcjonowania klastrow zaliczyć należy:

- wyższą efektywność funkcjonowania firm, wynikającą z **możliwości dostępu do wyspecjalizowanych aktywów i dostawców**, którzy mogą w ramach struktur klastrowych reagować szybciej, niż w przypadku firm „odizolowanych”;
- firmy i instytucje w strukturach klastrowych mogą osiągać **wyższy poziom innowacyjności dzięki występowaniu** tzw. efektu rozpowszechniania specyficznej wiedzy;
- **podnosi się ogólny poziom przedsiębiorczości** w regionie i **akceptacji dla działań pro-przedsiębiorczych**;
- możliwość tworzenia **lepszyc systemów pozyskiwania informacji o otoczeniu**;

- podejmowanie wspólnych inicjatyw zarówno w zakresie działalności gospodarczej (wspólne działania marketingowe), jak i innowacyjnej (wspólna realizacja projektów badawczo-rozwojowych).

1.2.2. Instytucje otoczenia biznesu

Osobny obszar współpracy stanowi współpraca pomiędzy sektorem przedsiębiorstw, a organizacjami otoczenia instytucjonalnego mającymi na celu stymulowanie działalności innowacyjnej. Do najważniejszych rodzajów instytucji otoczenia biznesu istotnych z punktu widzenia prowadzenia działalności innowacyjnej na poziomie przedsiębiorstw zaliczyć należy:

- **jednostki administracji centralnej oraz jednostki samorządu terytorialnego** – odpowiedzialne za kreowanie warunków dla stymulowania działalności innowacyjnej (między innymi poprzez wdrażanie programów i grantów na działalność B+R);
- **jednostki zaplecza badawczo – rozwojowego** (w tym np. laboratoria, jednostki badawczo – rozwojowe, ośrodki badawczo – rozwojowe, jednostki Polskiej Akademii Nauk); w przypadku tej grupy instytucji szczególną uwagę należy zwrócić na jednostki badawczo-rozwojowe, które zostały utworzone w celu prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych, których wyniki powinny znaleźć zastosowanie w określonych dziedzinach gospodarki. Jednostki te działają przede wszystkim jako instytuty naukowo-badawcze, ośrodki badawczo-rozwojowe oraz centralne laboratoria (listę wybranych jednostek naukowo-badawczych, działających na Mazowszu zawiera załącznik 3);
- **izby i stowarzyszenia producenckie** (w tym np. izby gospodarcze i handlowe), w szczególności zajmujące się stymulowaniem współpracy międzynarodowej i oferowaniem szkoleń dla przedsiębiorców;
- **instytucje szkoleniowo – doradcze**, których celem jest oferowanie przedsiębiorcom usług mających na celu podnoszenie konkurencyjności firm

(w tym m.in. usług doradczych w zakresie transferu technologii, czy szkoleń pracowników);

- **sektor szkolnictwa wyższego** – podstawowym zadaniem szkół wyższych jest kształcenie kadr dla potrzeb gospodarki; innym istotnym zadaniem jest prowadzenie badań naukowych;
- **instytucje finansowe**: banki, fundusze inwestycyjne, fundusze pożyczkowe, fundusze typu venture capital;
- **instytucje wspierające przedsiębiorczość**, do których zaliczyć należy przede wszystkim m.in.:
  - inkubatory przedsiębiorczości – organizacje, które wspierają powstawanie nowych przedsiębiorstw; wśród organizacji świadczących działania w zakresie inkubacji firm należy wyróżnić tzw. inkubatory technologiczne i akademickie;
  - parki przemysłowe – definiowane jako zespół wyodrębnionych nieruchomości wraz z infrastrukturą pozostałą po restrukturyzowanych lub likwidowanych przedsiębiorstwach oraz inne dołączone do nich nieruchomości, utworzone przy udziale władz samorządowych w celu zapewnienia możliwości prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności małym i średnim przedsiębiorcom, na preferencyjnych warunkach;
- **instytucje otoczenia biznesu oferujące usługi o charakterze pro-innowacyjnym**:
  - centra transferu technologii – z reguły są to jednostki zlokalizowane przy wyższych uczelniach, bezpośrednio współpracujące z przemysłem, których zadaniem jest marketing i sprzedaż innowacyjnych technologii, wyprodukowanych przez naukowców;
  - parki technologiczne – zorganizowane struktury, których zadaniem jest tworzenie warunków do innowacji, rozwoju nowych technologii, ich transferu i komercjalizacji; najczęściej wykorzystują infrastrukturę badawczą uczelni i innych ośrodków naukowych;
  - inkubatory technologiczne – jednostki wspierające powstawanie nowych firm technologicznych.

1.3. Korzyści z wdrażania innowacji

Najważniejsze powody dla których firmy wprowadzają rozwiązania innowacyjne:

- zwiększenie marży na wytwarzanych i oferowanych wyrobach i usługach;
- obniżenie kosztów produkcji/oferowania usług;
- wprowadzanie i oferowanie nowych, bardziej odpowiadających potrzebom klientów produktów;
- poprawa jakości oferowanych wyrobów lub usług;
- poprawa pozycji konkurencyjnej względem innych firm (oferowanie wyrobów i usług, których nie są w stanie oferować konkurenci);
- technologicznie uniezależnienie od rozwiązań będących w posiadaniu innych przedsiębiorstw.

Rozdział 2. Wybrane zagadnienia z zakresu zarządzania innowacjami w przedsiębiorstwie

2.1. Źródła pozyskiwania innowacji

Konieczność ponoszenia wydatków i prowadzenia działalności innowacyjnej wynika ze zmieniających się warunków prowadzenia działalności gospodarczej, w tym przede wszystkim postępującej integracji gospodarczej na świecie, a w rezultacie konieczności lepszego dostosowania oferowanych produktów do potrzeb i oczekiwań klientów. Dodatkowo należy pamiętać, że technologia nie stoi w miejscu. W celu dotrzymania kroku postępującym w coraz szybszym tempie zmianom technologicznym konieczne jest zwrócenie większej uwagi na zagadnienia związane z tymi zagadnieniami. Na znaczeniu zyskują jakościowe i ilościowe narzędzia prognozowania technologii przyszłości oraz narzędzia mające na celu identyfikację potrzeb i oczekiwań klientów. Na poziomie operacyjnym działalności firmy (w tym w szczególności firm z sektora MŚP) niezwykle ważną rolę odgrywają metody nakierowane na identyfikację aktualnych trendów technologicznych. Zaliczyć do nich należy np. tzw. „technology watch” – obserwacja aktualnych rozwiązań technologicznych (np. poprzez przeszukiwanie Internetu, baz patentowych i ofert technologicznych, uczestniczenia w targach i seminariach naukowych), czy benchmarking technologiczny – odnoszenie swojego potencjału technologicznego do liderów rynkowych i technologicznych.

Technologie można pozyskiwać ze źródeł wewnętrznych i zewnętrznych lub połączenia tych dwóch opcji.

Do źródeł wewnętrznych pozyskiwania technologii zaliczyć należy:

- wiedzę nieudokumentowaną,
- wewnętrzne prace badawczo-rozwojowe.

Do źródeł zewnętrznych:

- zakup technologii – np. w postaci nabycia prac B+R z jednostek naukowych, zakup maszyn i urządzeń, przejęcie firmy z technologią,
- licencjonowanie.

Połączenie opcji pozyskiwania technologii ze źródeł zewnętrznych i wewnętrznych:

- partnerstwo strategiczne w zakresie rozwoju technologii.

Do zalet pozyskiwania technologii z wewnętrznych źródeł zaliczyć należy: wzrost potencjału technologicznego firmy (m.in. poprzez rozwój działalności B+R) oraz tworzenie unikalnej przewagi konkurencyjnej firmy (trudno kopiowalnej przez konkurentów). Z drugiej strony taki proces może trwać znacznie dłużej niż kupno gotowej technologii, firma nie zawsze jest zdolna do wytworzenia wiedzy wysokiej jakości. Większe jest również ryzyko niepowodzenia podejmowania wewnętrznych wysiłków na rzecz wytworzenia nowej wiedzy.

W przypadku podjęcia decyzji o pozyskiwaniu wiedzy z zewnętrznych źródeł należy zwrócić uwagę na brak wyłączości korzystania z technologii, ryzyko niepowodzenia adaptacji technologii – organizacja może sobie nie poradzić z przystosowaniem technologii do specyficznych potrzeb organizacji. Z drugiej strony pamiętać należy, że ryzyko kupienia sprawdzonej technologii jest znacznie mniejsze niż wytwarzanie nowej wiedzy w organizacji. Kupno gotowych rozwiązań wiąże się również zwykle ze skróconym czasem jej wdrożenia.

Decyzja o kierunkach pozyskiwania technologii jest decyzją strategiczną i powinna wynikać ze strategii rozwoju firmy. W przypadku kiedy firma nie ma rozwiniętego potencjału badawczo-rozwojowego konieczny jest rozwój

zdolności adaptacyjnych i podnoszenie potencjału technologicznego poprzez zakup technologii – jest to działanie, które w krótkim czasie może się przełożyć na pozycję rynkową firmy. Jednak wraz ze wzrostem znaczenia przedsiębiorstwa coraz większą wagę powinno się przywiązywać do rozwoju wewnętrznych źródeł pozyskiwania technologii i budowania unikalnej pozycji konkurencyjnej firmy.

2.2. Zarządzanie wiedzą w firmach

Obecnie wiedza jest kluczowym czynnikiem warunkującym konkurencyjność firm, sektorów, regionów i krajów. Co więcej, wiedza w procesie podnoszenia konkurencyjności coraz bardziej zyskuje na znaczeniu. Do najważniejszych czynników zwiększających znaczenie procesu zarządzania wiedzą w kontekście podnoszenia konkurencyjności zaliczyć należy:

- postępujący i nieuchronny proces globalizacji (konieczność konkurowania w wymiarze globalnym);
- konieczność specjalizacji (potrzeba pozyskiwania specjalistycznej wiedzy);
- rozwój technik informatycznych i telekomunikacyjnych (łatwiejszy, szybszy i tańszy dostęp do zasobów wiedzy);
- postępujący rozwój nauki (coraz więcej informacji i wiedzy w otoczeniu);
- wyczerpywanie innych czynników decydujących o konkurencyjności (np. koszty pracy czy dostęp do kapitału);
- coraz szybszy rozwój nowych technologii (wyścig technologiczny sprawia, że wiedza z dnia na dzień traci swoją aktualność i wartość – konieczny jest ciągły monitoring wiedzy).

Charles Handy: „Na obecnym etapie rozwoju gospodarczego wartość intelektualnego kapitału firmy nawet kilkakrotnie przewyższa wartość jej aktywów materialnych”

Zarządzanie wiedzą to zintegrowany system działań i procesów, których celem jest odpowiednie kształtowanie zasobów wiedzy. Zarządzanie wiedzą powinno skupiać się zarówno na ogólnej wiedzy w przedsiębiorstwie, jak i na jej elementach składowych.

Wiedza to ogół wiadomości i umiejętności wykorzystywanych przez jednostki do rozwiązywania problemów. Obejmuje ona zarówno **elementy teoretyczne, jak i praktyczne. Podstawą wiedzy są informacje i dane**, ale w odróżnieniu od nich **wiedza jest zawsze związana z konkretną osobą**. Rozwinięciem powyższej definicji jest **definicja zasobów wiedzy** organizacji. Są to aktywa intelektualne, będące **sumą wiedzy pojedynczych pracowników oraz zespołów pracowników**, które organizacja wykorzystuje w swoich działaniach. Zasoby wiedzy podlegają ciągłym zmianom, które są przejawem procesu uczenia się organizacji.

Analiza doświadczeń związanych z wdrażaniem systemów zarządzania wiedzą w przedsiębiorstwach wskazuje na konieczność zindywidualizowanego podejścia. Podobnie jak nie ma uniwersalnej recepty na powodzenie przedsięwzięć gospodarczo – biznesowych, nie ma również uniwersalnego modelu zarządzania wiedzą, który można aplikować w każdej firmie i w każdym warunkach. Przy opracowywaniu systemu zarządzania wiedzą w przedsiębiorstwie należy zwrócić uwagę na:

- uwzględnienie indywidualnych potrzeb wynikających ze specyficznych uwarunkowań prowadzenia działalności (modele zarządzania wiedzą muszą m.in. uwzględniać kulturę organizacji, otoczenie rynkowe, konkurencyjne i instytucjonalne firmy);
- cele operacyjne oraz strategiczne firmy.

James Brian Quinn: „Trzy czwarte generowanej wartości dodanej firm należy zawdzięczać wiedzy...”

Do najważniejszych czynników decydujących o efektywnym funkcjonowaniu systemu zarządzania wiedzą w przedsiębiorstwie zaliczyć należy **otwartą i opartą na wzajemnym zaufaniu kulturę organizacyjną firmy oraz wykształcone zdolności absorpcyjne**, czyli umiejętności adoptowania, kreowania i dystrybuowania wiedzy na poziomie firmy. Trzeba nadmienić, że zdolności absorpcyjne wynikają z poziomu wykształcenia oraz ciągłego doskonalenia umiejętności pracowników.

Probst G., Raub S., Romhardt K. (2002) identyfikują następujące elementy procesu zarządzania wiedzą:

- **lokalizowanie wiedzy** – rozróżniamy wewnętrzne i zewnętrzne źródła wiedzy. Do najważniejszych wewnętrznych źródeł wiedzy zaliczyć należy identyfikację: obszarów działalności poszczególnych pracowników, rozwijanych w firmie kompetencji, osób dysponujących najważniejszymi informacjami z punktu widzenia organizacji, zasad dzielenia się wiedzą, wewnętrznych sieci wymiany informacji, wiedzy zbiorowej – rodzaj relacji pomiędzy jednostkami. Do najważniejszych wyzwań, które stoją przed organizacją w procesie lokalizowania wiedzy zaliczyć należy ustalenie braków wiedzy i umiejętności wewnątrz organizacji, identyfikowanie tzw. wiedzy ukrytej, selekcje istotnych z punktu widzenia organizacji źródeł wiedzy, określenie zakresu dostępu do odpowiednich źródeł wiedzy. Doświadczenia z zakresu wdrażania efektywnych systemów zarządzania wiedzą wskazują, że płaskie struktury zarządzania, nieformalne i interdyscyplinarne zespoły zadaniowo – projektowe, wykorzystywanie narzędzi informatycznych (listy mailingowe, fora dyskusyjne), mapy kwalifikacji oraz źródeł wiedzy i zasobów informacji mogą zwiększać efektywność procesu lokalizowania wiedzy;
- **pozyskiwanie wiedzy** – do najważniejszych kanałów pozyskiwania wiedzy zewnętrznej zaliczyć należy: wiedzę od uczestników rynku, wiedzę ekspertów zewnętrznych, współpracę ze stowarzyszeniami branżowymi, uczelniami, instytutami badawczymi, zakup wiedzy (patenty, oprogramowanie, wzory użytkowe), zakup produktów związanych z wiedzą, inne kanały pozyskiwania wiedzy zewnętrznej (targi, seminaria, konferencje, misje technologiczne), proces rekrutacji;
- **tworzenie (rozwój) wiedzy** – to przede wszystkim kompleksowy i ciągły proces rozwoju dotychczasowych i tworzenia nowych kompetencji. Do największych wyzwań z zakresu rozwoju wiedzy zaliczyć należy przezwyciężenie wśród pracowników niechęci do wprowadzania zmian i nowych rozwiązań (np. zastępowanie tradycyjnych metod produkcji może prowadzić do podważania ich pozycji), tolerowanie błędów (innowacje kreują błędy i powinny być traktowane jako nowa wiedza), tworzenie efektywnych mechanizmów wykorzystania wiedzy zbiorowej w procesie rozwoju kompetencji firmy (komunikacja, interakcja, przejrzystość, integracja zasobów);

- **dzielenie się wiedzą i jej rozpowszechnianie** – rozpowszechnianie wiedzy jest priorytetem w czasach pracy zespołowej, organizacji wirtualnych i w warunkach ścisłej współpracy firm. O efektywności procesu dystrybucji wiedzy w organizacji decydują zdolności absorpcyjne, poczucie bezpieczeństwa pracowników i kultura organizacyjna (wzajemne zaufanie). Do elementów procesu wymiany, dzielenia i rozpowszechniania wiedzy zaliczamy: powielanie wiedzy (szkolenia), dzielenie się doświadczeniami z wcześniej realizowanych projektów i ich dokumentowanie, wymianę bieżących doświadczeń. Do jednych z najważniejszych obszarów decyzyjnych zarządów firm należy określenie kto i w jakim zakresie powinien dysponować wiedzą;
- **wykorzystanie wiedzy** – efektywne wykorzystywanie wiedzy jest jednym z najważniejszych elementów funkcjonowania systemu zarządzania wiedzą. Wiedza, która nie jest wykorzystywana jest bezużyteczna, a cały proces zarządzania wiedzą nieefektywny. Do najważniejszych działań dotyczących stymulowania procesu wykorzystywania wiedzy należy zaliczyć aktualizację zasobów wiedzy (między jakością wiedzy, a intensywnością jej wykorzystywania istnieje wyraźna korelacja) oraz przejrzysty i zrozumiały sposób prezentowania wiedzy (m.in. czytelność dokumentów);
- **zachowanie wiedzy** – proces składa się z: selekcji danych, informacji oraz wiedzy, które mają zostać zachowane (powinny zostać ustalone zasady i przedmiot wyboru), nadania im odpowiedniej formy, a następnie archiwizacji, aktualizowania wiedzy. Do najważniejszych działań i najbardziej efektywnych dobrych praktyk dotyczących zachowywania wiedzy zaliczyć należy: system przekazywania umiejętności (w tym również kształcenia następców), stabilność zatrudnienia, wdrażanie i wykorzystywanie systemów informatycznych, prowadzenie dokumentacji.

2.3. Zarządzanie własnością intelektualną

Jednym z kluczowych obszarów zarządzania innowacjami na poziomie przedsiębiorstw jest zarządzanie zagadnieniami związanymi z ochroną własności intelektualnej i przemysłowej przedsiębiorstwa. Regulowana jest ona przepisami dotyczącymi własności przemysłowej, prawem autorskim oraz wewnętrznymi zapisami na poziomie firmy.

Obecnie funkcjonują dwie kategorie własności intelektualnej:

- **prawo autorskie i prawa pokrewne** – obejmuje ono szeroki zakres utworów literackich i artystycznych, zapisanych, wykonanych oraz nagranych. Prawo autorskie daje twórcom wyłączne uprawnienie do używania lub udzielania zgody innym osobom na używanie ich dzieł w określony sposób. Prawo autorskie oraz związane z nim korzyści majątkowe trwają zwykle przynajmniej przez okres 50 lat po śmierci twórcy (w Polsce jest to 70 lat);

- **własność przemysłowa** – obejmująca:

- **patenty** – chronią wynalazki i zapewniają prawa wyłączne właścicielowi patentu, co oznacza, że **opatentowany wynalazek nie może być wytwarzany, używany, dystrybuowany lub sprzedawany bez zezwolenia właściciela patentu**. Patent jest prawem wyłącznym udzielanym bez względu na dziedzinę techniki, jednakże musi spełniać następujące warunki, musi być:

- **nowy** – jeżeli gdziekolwiek na świecie została ujawniona informacja o istocie wynalazku – w formie pisemnej, ustnej (np. podczas seminarium naukowego), poprzez wystawienie, czy używanie, to nie jest on już „nowy” i nie może zostać opatentowany;
- **posiadać poziom wynalazczy** – np. „poziomu wynalazczego” nie posiadają rozwiązania polegające m.in. na zmianie jedynie rozmiaru produktu;
- **nadawać się do przemysłowego stosowania**.

Patent jest **prawem terytorialnym**, ograniczonym granicami geograficznymi danego państwa lub regionu, w którym został udzielony. Informacja o zgłoszeniu patentowym oraz o udzielonym patencie jest publikowana przez urzędy patentowe na świecie w oficjalnych publikacjach – w Polsce w Biuletynie Urzędu Patentowego (zgłoszenie) i Wiadomościach Urzędu Patentowego (udzielony patent);

- **znaki towarowe** – może to być każde oznaczenie, które można przedstawić w sposób graficzny, jeżeli oznaczenie takie nadaje się do odróżniania towarów (lub usług) jednego przedsiębiorstwa od towarów (lub usług) innego przedsiębiorstwa. Zarejestrowany znak towarowy daje jego właścicielowi ochronę przez zagwarantowanie wyłączności używania go w celu

identyfikacji towarów lub usług bądź zezwolenia na używanie go przez inne osoby. Najczęściej występującymi formami przedstawieniowymi znaków towarowych są oznaczenia słowne (wyraz, zdania, slogany), słowno-graficzne (oznaczenia, w których występują zarówno elementy słowne, jak i graficzne) i graficzne (rysunki, ornamenty). Głównym zadaniem znaku towarowego jest umożliwienie odbiorcom (konsumentom) zidentyfikowania towaru lub usługi pochodzącej z konkretnego przedsiębiorstwa. Znak towarowy może być przedmiotem sprzedaży, zamiany, darowizny, zastawu, a także stanowić zabezpieczenie zaciąganego kredytu, oraz może być wniesiony jako aport do spółki;

- **wzory przemysłowe** – jest to nowa i posiadająca indywidualny charakter postać wytworu lub jego części, nadana mu w szczególności przez cechy linii, konturów, kształtów, kolorystykę, strukturę lub materiał wytworu oraz przez jego ornamentację oraz kombinację powyższych cech. Wzór przemysłowy można chronić wyłącznie wyglądem zewnętrzny wytworu, nie zaś sam produkt. Właściciel wzoru przemysłowego ma pewność, że jego towar jest zabezpieczony przed nielegalnym kopiowaniem i naśladownictwem na podstawie udzielonego mu prawa wyłącznego. Jednocześnie wzór przemysłowy podnosi wartość ekonomiczną towaru. Zarejestrowane wzory przemysłowe należą do aktywów przedsiębiorstwa i mogą być przedmiotem sprzedaży lub licencji. W celu rejestracji wzór musi spełniać m.in. następujące warunki: musi dotyczyć postaci wytworu lub jego części, musi być nowy i musi mieć indywidualny charakter;

- **wzory użytkowe** – rozwiązania techniczne, które nie spełniają wymogów pozwalających na ich ochronę za pomocą patentu (przede wszystkim nie spełniają wymogu „poziomu wynalazczego” rozwiązania). W Polsce chroniony wzór użytkowy może dotyczyć wyłącznie przedmiotu materialnego o trwałej postaci, określonego poprzez cechy techniczne przedmiotu, przejawiające się w ukształtowaniu przestrzennym (kształcie) i/lub budowie (konstrukcji) przedmiotu, jako całości, bądź zestawieniu elementów niepołączonych ze sobą konstrukcyjnie;

- **oznaczenia geograficzne** – mają zastosowanie w przypadku szczególnych towarów, które posiadają cechy dla nich typowe w związku z ich

geograficznym miejscem pochodzenia. Towary kojarzone z nazwami regionów geograficznych często nabywają renomę z powodu szczególnej jakości lub charakteru, w związku z tym są chronione przez szereg krajowych aktów prawnych i porozumień międzynarodowych;

- **topografie układów scalonych.**

Syntetyczna prezentacja pokazująca różnicę pomiędzy patentami, znakami towarowymi oraz wzorami przemysłowymi zaprezentowana została w tabeli nr 1:

	Patent	Znak towarowy	Wzór przemysłowy
Zakres	chroni wynalazki – wynalazek może dotyczyć opracowania nowego urządzenia, produktu, metody, procesu lub może stanowić dodatkowe unowocześnienie już istniejących rozwiązań.	oznaczenie graficzne, odróżniające towary (lub usługi) jednego przedsiębiorstwa od towarów (lub usług) innego przedsiębiorstwa	nowa i posiadająca indywidualny charakter postać wytworu lub jego części; wzór przemysłowy można chronić wyłącznie wygląd zewnętrzny wytworu, nie zaś sam produkt.
Czas oczekiwania w Polsce	około 5 lat	około 3 lat	około 3 miesięcy
Czas trwania	zwykle 20 lat licząc od dnia dokonania zgłoszenia; następnie patent wygasa	10 lat licząc od dnia dokonania zgłoszenia z możliwością ciągłego odnawiania	do 25 lat
Kto udziela	w Polsce Urząd Patentowy RP, w innych krajach urzędy krajowe lub urzędy regionalne (np. Europejski Urząd Patentowy)	ochrona w trybie krajowym udzielana jest przez Urząd Patentowy RP; na terytorium Polski chronione są również wspólnotowe znaki towarowe rejestrowane w Urzędzie Harmonizacji Rynku Wewnętrznego (OHIM) w Alicante	uzyskanie ochrony na terytorium Polski jest możliwe w trybie krajowym (UP RP) lub regionalnym; na terytorium Polski chronione są również wspólnotowe wzory przemysłowe, rejestrowane w Urzędzie Harmonizacji Rynku Wewnętrznego (OHIM) w Alicante

Tab. 1: Różnica pomiędzy patentami, znakami towarowymi oraz wzorami przemysłowymi.

- Warto pamiętać, że warunkiem ochrony jest terminowe uiszczenie opłat związanych z utrzymaniem ochrony wynalazku, znaku towarowego, czy przemysłowego.

- Prawa do wynalazku, czy wzoru przemysłowego opracowanego przez pracowników należą z mocy prawa do pracodawcy, o ile umowa o pracę z pracownikiem nie stanowi inaczej. Zleceniodawca bądź zamawiający dokonanie wynalazku czy wzoru na mocy umowy cywilnoprawnej traktowany jest podobnie jak pracodawca.
- Przed decyzją o rozpoczęciu procesu patentowania należy przeprowadzić analizę kosztów i korzyści wynikającą z patentowania. Z drugiej strony należy pamiętać o korzyściach patentowania (silniejsza pozycja wobec konkurentów, możliwość dochodów z licencji lub sprzedaży patentu), z drugiej o kosztach procesu. Rozpatrując decyzję, czy patentować warto zwrócić uwagę na potencjał komercyjny i rynkowy wynalazku, zdolność konkurencji do przejścia opracowanego wynalazku, czy zdolność utrzymania wynalazku jako tajemnicę przedsiębiorstwa.

Więcej informacji nt. ochrony własności intelektualnej (w tym kosztów i procedur zgłaszania ochrony) można uzyskać na stronach internetowych:

- Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej: www.uprp.pl
- Polskiej Izby Rzeczników Patentowych: www.rzecznikpatentowy.org.pl
- Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości: www.parp.gov.pl

Rozdział 3. Możliwości finansowania działalności innowacyjnej

3.1. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (POIG) jest najważniejszym instrumentem w obszarze zwiększania innowacyjności polskich przedsiębiorstw, w nadchodzących latach. Jego cel został sformułowany jako: „rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa”. Składa się on z ośmiu priorytetów, których cele zaprezentowano w Tab. 2:

Nazwa priorytetu		Główne cele
I	Badania i rozwój nowoczesnych technologii	Zwiększenie znaczenia sektora nauki w gospodarce poprzez realizację prac B+R w kierunkach uznawanych za priorytetowe dla rozwoju społeczno –gospodarczego.
II	Infrastruktura sfery B+R	Podniesienia konkurencyjności polskiej nauki dzięki konsolidacji oraz modernizacji infrastruktury naukowo-badawczej i informatycznej najlepszych jednostek naukowych działających w Polsce.
III	Kapitał dla innowacji	Zwiększenie liczby przedsiębiorstw działających na bazie innowacyjnych rozwiązań oraz zwiększenie dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć innowacyjnych.
IV	Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia	Zwiększenie poziomu innowacyjności przedsiębiorstw poprzez stymulowanie wykorzystania nowoczesnych rozwiązań w przedsiębiorstwach.
V	Dyfuzja innowacji	Zapewnienie przedsiębiorcom wysokiej jakości usług i infrastruktury służących wzmocnieniu oraz wykorzystaniu ich potencjału innowacyjnego, a także wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw poprzez rozwój powiązań kooperacyjnych.
VI	Polska gospodarka na rynku międzynarodowym	Poprawa wizerunku Polski jako atrakcyjnego partnera gospodarczego, miejsca nawiązywania wartościowych kontaktów handlowych, lokowania inwestycji, prowadzenia działalności gospodarczej oraz rozwoju usług turystycznych.
VII	Spoczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji	Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej poprzez zwiększenie dostępności zasobów informacyjnych administracji publicznej oraz usług publicznych w formie cyfrowej dla obywateli i przedsiębiorców.
VIII	Spoczeństwo informacyjne – zwiększanie innowacyjności gospodarki	Stymulowanie rozwoju gospodarki elektronicznej poprzez wspieranie tworzenia nowych, innowacyjnych e-Uslug, innowacyjnych rozwiązań elektronicznego biznesu oraz zmniejszanie technologicznych, ekonomicznych i mentalnych barier wykorzystywania e-Uslug w społeczeństwie.

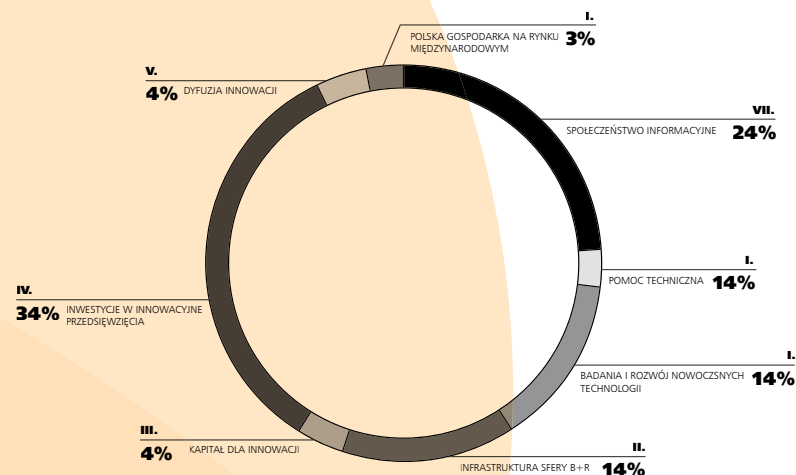
Tab. 2: Priorytety PO IG

Źródło: Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 1 października 2007.

Na realizację programu w latach 2007-2013 przewidziano kwotę 9,7 miliarda Euro. Udział procentowy poszczególnych osi priorytetowych w ramach POIG przedstawiono na diagramie poniżej:

Źródło: Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 1 października 2007

Z punktu widzenia przedsiębiorcy do najważniejszych działań w kontekście finansowania działalności innowacyjnej (w tym również działalności badawczo-rozwojowej) zaliczyć należy następujące działania⁴:

⁴Opis działań został opracowany na podstawie „Szczegółowego opisu priorytetów Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013” z dnia 29 stycznia 2009 roku

DZIAŁANIE 1.4 Wsparcie projektów celowych

Instytucja wdrażająca	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
Cel oraz opis działania	Działanie 1.4 tworzy integralną całość z działaniem 4.1. Wsparciu w ramach całego procesu podlega dofinansowanie całości działań związanych z realizacją projektu celowego. Projekt celowy składa się z dwóch zasadniczych faz – badawczej, obejmującej badania przemysłowe i/ lub prace rozwojowe oraz części wdrożeniowej. W ramach części finansowanej w działaniu 1.4 wnioskodawca otrzyma wsparcie na sfinansowanie badawczej części projektu. Część finansowana w ramach działania 4.1 obejmuje przygotowanie do wdrożenia oraz wdrożenie wyników projektu celowego. Wnioskodawca składa jeden wniosek obejmujący całość projektu.
Przykładowe projekty	Działanie jest realizowane poprzez dofinansowanie projektów obejmujących przedsięwzięcia techniczne, technologiczne lub organizacyjne (badania przemysłowe i prace rozwojowe) prowadzone przez przedsiębiorców – samodzielnie lub na zlecenie przedsiębiorców przez jednostki naukowe bądź innych przedsiębiorców posiadających zdolność do realizacji prac badawczych. Działanie 1.4 obejmuje dofinansowanie wydatków do momentu stworzenia prototypu (tj. włącznie ze stworzeniem prototypu).
Alokacja na działanie	390 352 176 euro
% alokacji przeznaczony dla MŚP	60%

DZIAŁANIE 4.1 Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R

Instytucja wdrażająca	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
Cel oraz opis działania	Działanie 4.1 jest II etapem realizowanego w ramach priorytetu 1 działania 1.4. W ramach tego działania dofinansowane są również wdrożenia wyników prac B+R przez przedsiębiorców wspartych w ramach programu realizowanego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, tj. Inicjatywy Technologicznej.
Przykładowe projekty	W ramach działania 4.1 wsparcie obejmuje projekty inwestycyjne wraz z komponentem doradczym (zakup środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych), związane z wdrożeniem wyników prac B+R realizowanych w ramach działania 1.4 (etap I) lub Inicjatywy Technologicznej I, przy czym działanie 1.4 obejmuje dofinansowanie wydatków do momentu stworzenia prototypu (włącznie ze stworzeniem prototypu).
Alokacja na działanie	390 000 000 euro
% alokacji przeznaczony dla MŚP	60%

DZIAŁANIE 4.2 Stymulowanie działalności B+R przedsiębiorstw oraz wsparcie w zakresie wzornictwa przemysłowego

Instytucja wdrażająca	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
Cel oraz opis działania	Działanie ma na celu wzmocnienie przedsiębiorstw prowadzących działalność B+R. Przyczynia się również do zwiększenia wykorzystania wzornictwa przemysłowego i użytkowego przez przedsiębiorców jako jednej z przewag konkurencyjnych.

Przykładowe projekty	Przewiduje się wsparcie w zakresie rozwoju działalności B+R w przedsiębiorstwach, w tym przekształcenia przedsiębiorcy w CBR, obejmujące zakup usług doradczych i szkoleniowych oraz zakup środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych związanych z prowadzeniem prac w zakresie B+R w przedsiębiorstwach. Kolejny typ projektów to projekty, których celem jest wsparcie w zakresie opracowania wzoru przemysłowego lub użytkowego i wdrożenia go do produkcji, obejmujące zakup usług szkoleniowych w zakresie metod wdrożenia nowych produktów wzorniczych, a także doradczych związanych z opracowaniem dokumentacji projektu koncepcyjnego, dokumentacji konstrukcyjnej i techniczno – technologicznej, wzorniczego projektu autorskiego, przygotowaniem projektu ostatecznego; niezbędne szkolenia oraz zakup środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do wykonania partii testowej i wdrożenia wzoru do produkcji seryjnej.
Alokacja na działanie	186 000 000 euro
% alokacji przeznaczony dla MŚP	60%

DZIAŁANIE 4.3 Kredyt technologiczny

Institucja wdrażająca	Bank Gospodarstwa Krajowego
Cel oraz opis działania	Celem działania jest wsparcie inwestycji w zakresie wdrażania nowych technologii poprzez udzielanie MSP kredytu technologicznego z możliwością jego częściowej spłaty ze środków Funduszu Kredytu Technologicznego w formie premii technologicznej. Przedsiębiorca za pośrednictwem banku komercyjnego (kredytującego), składa do BGK wniosek o przyznanie premii technologicznej, do którego załącza warunkową umowę kredytu technologicznego lub promesę kredytu technologicznego. BGK przyznaje MSP promesę premii technologicznej, na podstawie której banki komercyjne (kredytujące) udzielają MSP kredytu technologicznego z własnych środków. Kredyt technologiczny dotyczy sfinansowania inwestycji polegającej na wdrożeniu nowej technologii, zarówno własnej, jak i nabytej, uruchomieniu produkcji nowych wyrobów lub modernizacji wyrobów produkowanych lub świadczeniu nowych usług w oparciu o tę technologię. Wypłata premii technologicznej przez Bank Gospodarstwa Krajowego stanowi częściową wcześniejszą spłatę kredytu technologicznego zaciągniętego przez MSP w banku komercyjnym.
Przykładowe projekty	Projekty przedsiębiorców z sektora mikro-, małych i średnich, polegające na wdrożeniu własnej lub nabytej nowej technologii i rozpoczęciu sprzedaży produktów, procesów bądź usług powstających z zastosowaniem tej technologii.
Alokacja na działanie	409 850 588 euro
% alokacji przeznaczony dla MŚP	100%

DZIAŁANIE 4.4 Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym

Institucja wdrażająca	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
Cel oraz opis działania	Celem działania jest wsparcie przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych dokonujących nowych inwestycji oraz niezbędnych dla ich realizacji projektów doradczych i szkoleniowych, obejmujących nabycie innowacyjnych rozwiązań technologicznych.

Przykładowe projekty	Projekty inwestycyjne (w tym niezbędne działania szkoleniowe i doradcze) w zakresie zakupu lub wdrożenia nowych, stosowanych nie dłużej niż 3 lata na świecie bądź posiadających stopień rozprzestrzenienia na świecie w danej branży nie przekraczający 15%, rozwiązań technologicznych w produkcji i usługach (zakup niezbędnych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych związanych bezpośrednio z zakupem i eksploatacją środków trwałych), w tym prowadzących do zmniejszenia szkodliwego oddziaływania na środowisko lub świadczenia usług, prowadzących do powstania nowego lub znacząco ulepszanego produktu lub usługi. Ponadto w ramach inwestycji dodatkowo premiowane są nowe rozwiązania marketingowe lub organizacyjne prowadzące do poprawy produktywności i efektywności (w tym np. logistyczne, w zakresie dystrybucji, systemów informacyjnych oraz zarządzania); zakupu niezbędnych środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych dotyczących wprowadzenia zmian organizacyjnych.
Alokacja na działanie	1 420 000 000 euro
% alokacji przeznaczony dla MŚP	70%

DZIAŁANIE 4.5 Wsparcie inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki

Instytucja wdrażająca	Ministerstwo Gospodarki, Departament Wdrażania Programów Operacyjnych
Cel oraz opis działania	Celem działania jest poprawa konkurencyjności i podniesienie poziomu innowacyjności gospodarki poprzez wsparcie przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych dokonujących nowych, o dużej wartości i generujących znaczną liczbę miejsc pracy, inwestycji o wysokim potencjale innowacyjnym. Preferowane są inwestycje związane z rozpoczęciem lub rozwinięciem prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej w przedsiębiorstwie.
Przykładowe projekty	Nowe inwestycje o charakterze innowacyjnym (np. innowacyjne technologie, innowacyjne produkty), obejmujące zakup lub wdrożenie rozwiązania technologicznego, które jest stosowane na świecie przez okres nie dłuższy niż 3 lata lub stopień jego rozprzestrzenienia na świecie w danej branży nie przekracza 15% oraz spełniające poniższe warunki (łącznie): a) wydatki kwalifikowane nie mniejsze niż 160 mln PLN oraz b) wzrost zatrudnienia netto nie mniejszy niż 200 osób. Wsparcie inwestycji w sektorze usług nowoczesnych: nowe inwestycje obejmujące zakup środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz wzrost zatrudnienia netto nie mniejszy niż 100 osób, prowadzące do utworzenia lub rozbudowy: a) centrów usług wspólnych (np. finanse, księgowość, zarządzanie zasobami ludzkimi, administracja, zaplecza bankowe i ubezpieczeniowe, badania rynkowe), b) centrów IT (np. rozwój oprogramowania, testowanie aplikacji, projektowanie i wdrażanie sieci, optymalizacja produktu, zarządzanie bazami danych). Nowe inwestycje o wydatkach kwalifikowanych powyżej 2 mln PLN, dotyczące rozpoczęcia lub rozwinięcia działalności B+R obejmujące zakup środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz wzrost zatrudnienia netto nie mniejszy niż 10 osób personelu B+R, prowadzące do utworzenia lub rozwinięcia działalności centrów badawczo-rozwojowych (np. centra usług inżynierskich, centra jakości)
Alokacja na działanie	1 023 860 000 euro
% alokacji przeznaczony dla MŚP	25%

DZIAŁANIE 5.4 Zarządzanie własnością intelektualną

Instytucja wdrażająca	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
Cel oraz opis działania	Celem działania jest poprawa efektywności funkcjonowania rynku innowacji i przepływu rozwiązań innowacyjnych poprzez upowszechnianie stosowania prawa własności intelektualnej, w szczególności poprzez uzyskiwanie ochrony własności przemysłowej.
Przykładowe projekty	Wsparcie na pokrycie kosztów uzyskania ochrony własności przemysłowej (z wyłączeniem kosztów zgłoszenia wynalazku, wzoru użytkowego oraz wzoru przemysłowego do Urzędu Patentowego RP w celu uzyskania ochrony na terytorium RP) obejmujące koszty przygotowania oraz zgłoszenia. Wsparcie na pokrycie kosztów związanych z postępowaniem w zakresie: unieważnienia patentu lub stwierdzenia wygaśnięcia patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy albo prawa z rejestracji.
Alokacja na działanie	39 000 000 euro
% alokacji przeznaczony dla MŚP	90%

DZIAŁANIE 8.1 Wspieranie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej

Instytucja wdrażająca	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
Cel oraz opis działania	Celem działania jest stymulowanie rozwoju rynku usług świadczonych w formie elektronicznej (e-usług) poprzez wsparcie mikro- i małych przedsiębiorców, którzy prowadzą działalność gospodarczą nie dłużej niż 1 rok.
Przykładowe projekty	Dofinansowaniem objęte są projekty polegające na świadczeniu e-usługi. Projekt może również obejmować wytworzenie produktów cyfrowych, koniecznych do świadczenia e-usługi. Projekt może być objęty dofinansowaniem przez okres nie dłuższy niż 24 miesiące.
Alokacja na działanie	390 635 294 euro
% alokacji przeznaczony dla MŚP	99%

DZIAŁANIE 8.2 Wspieranie wdrażania elektronicznego biznesu typu B2B

Instytucja wdrażająca	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
Cel oraz opis działania	Celem działania jest stymulowanie tworzenia wspólnych przedsięwzięć biznesowych prowadzonych w formie elektronicznej.
Przykładowe projekty	Przedmiotem wsparcia są przedsięwzięcia o charakterze technicznym, informatycznym oraz organizacyjnym, które prowadzą do realizacji procesów biznesowych w formie elektronicznej, obejmujących trzech lub więcej współpracujących przedsiębiorców. Typowy projekt obejmuje wdrażanie nowych lub integrację istniejących systemów informatycznych przedsiębiorstw, mających na celu umożliwienie automatyzacji wymiany informacji pomiędzy systemami informatycznymi współpracujących przedsiębiorców. Projekt może być objęty dofinansowaniem przez okres nie dłuższy niż 24 miesiące.
Alokacja na działanie	460 817 882 euro
% alokacji przeznaczony dla MŚP	100%

Dokładne informacje nt. warunków, zasad uzyskania dofinansowania są dostępne na stronach internetowych:

- Portalu funduszy europejskich pod adresem: www.funduszeuropejskie.gov.pl
- Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości: www.parp.gov.pl
- Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka: www.poig.gov.pl
- Ministerstwa Gospodarki: www.mg.gov.pl

3.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego

Głównym celem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego jest poprawa konkurencyjności regionu i zwiększenie spójności społecznej gospodarczej i przestrzennej województwa. Na realizację Programu przeznaczono 1 795,77 milionów Euro ze środków unijnych. Funkcję Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym pełni Zarząd Województwa Mazowieckiego.

Z punktu widzenia podnoszenia innowacyjności mazowieckich przedsiębiorców najważniejsze działania zostały zapisane w Priorytecie I RPO – *Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu*, którego celem jest poprawa konkurencyjności Mazowsza poprzez tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, szczególnie na obszarach pozametropolitalnych i zdegradowanych gospodarczo. Na realizację tego priorytetu przeznaczono 25% środków przewidzianych w RPO MW, czyli około 459,72 milionów Euro z środków unijnych. Działania w ramach Priorytetu I zakładają między innymi wsparcie w ramach następujących obszarów⁵:

- **Wzmocnienie sektora badawczo-rozwojowego** poprzez budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury badawczej jednostek naukowych, in-

⁵Na podstawie: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego, 2007 – 2013, Warszawa, 2007

wstycje związane z tworzeniem wspólnej infrastruktury specjalistycznej, projekty polegające na utrzymaniu i rozwoju nowoczesnej infrastruktury informatycznej sektora badawczo-rozwojowego;

- **Budowę sieci współpracy nauka-gospodarka** poprzez tworzenie i rozwój infrastruktury, która ułatwia dostęp do finansowania (np. biur transferu technologii, inkubatorów, programów gotowości inwestycyjnej), przygotowanie warunków lokalowych dla prowadzenia działalności gospodarczej i innowacyjnej (w tym parków przemysłowych i inkubatorów przedsiębiorczości, centrów transferu technologii, parków technologicznych), wspieranie i rozwój spójnych systemów informacji o innowacjach oraz promocji innowacyjności;
- **Wspieranie sektora MŚP** – przewiduje się zapewnienie odpowiednich warunków rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej oraz wspomaganie nawiązywania współpracy między przedsiębiorstwami, wsparcie doradcze i inwestycyjne dla MŚP nowotworzonych (start-up) i funkcjonujących na rynku; dodatkowo przewiduje się wspieranie inwestycji B+R, w tym rozwoju technologicznego i organizacyjnego przedsiębiorstw, ułatwienie dostępu do usług certyfikujących i standaryzacyjnych, tworzenie i rozwijanie sieci i powiązań kooperacyjnych między przedsiębiorstwami;
- **Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania** – projekty dotyczące powstawania i dokapitalizowania regionalnych, subregionalnych i lokalnych funduszy wspierających rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności na Mazowszu (w tym funduszy pożyczkowych i funduszy poręczeń kredytowych) oraz doradztwa w zakresie pozyskiwania zewnętrznego finansowania na rozwój działalności gospodarczej;
- **Wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu** – przewiduje się realizację projektów dotyczących wsparcia powstawania i rozwoju instytucji otoczenia biznesu oraz tworzenia lokalnych i regionalnych sieci instytucji otoczenia biznesu oraz wspieranie rozwoju instytucji otoczenia biznesu ukierun-

kowanych na udzielanie specjalistycznych usług doradczych w obszarze transferu innowacji i nowych technologii do gospodarki;

- **Promocję gospodarczą** – przewiduje się: poprawę infrastruktury konferencyjno - wystawienniczej, wsparcie i integrację działań w zakresie marketingu i promocji gospodarczej regionu, wsparcie w zakresie internacjonalizacji przedsiębiorstw poprzez promocję przedsiębiorców na targach, misjach gospodarczych czy imprezach targowo-wystawienniczych, wspieranie i rozwój spójnych systemów informacji o przedsiębiorczości, innowacjach i promocji innowacyjności.

Przedsiębiorcy, którzy planują pozyskanie środków na działalność innowacyjną w ramach RPO WM powinni zwrócić uwagę na następujące działania⁶:

- **Działanie 1.2 Budowa sieci współpracy nauka** – gospodarka – w ramach działania finansowane są projekty celowe, których podstawą są prace B+R służące zaspokojeniu konkretnych potrzeb danego przedsiębiorcy. Projekt celowy powinien się składać z dwóch faz: badawczej obejmującej badania stosowane i prace rozwojowe oraz części wdrożeniowej. W ramach części badawczej przewiduje się dofinansowanie projektów obejmujących przedsięwzięcia techniczne, technologiczne lub organizacyjne (badania stosowane i prace rozwojowe) prowadzone przez przedsiębiorców, grupy przedsiębiorców – samodzielnie lub we współpracy z jednostkami naukowymi, a także na zlecenie przedsiębiorców przez jednostki naukowe – lub inne podmioty posiadające zdolność do bezpośredniego zastosowania wyników projektu w praktyce. Wydatki w ramach pierwszej fazy będą dofinansowane do momentu stworzenia prototypu. W ramach części wdrożeniowej zostaną objęte wsparciem działania inwestycyjne (zakup środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych) wraz z niezbędną częścią doradczą (doradztwo kwalifikuje się do dofinansowania wyłącznie w przypadku MŚP) konieczne do wdrożenia wyników prac B+R realizowanych w ramach

pierwszej fazy. Na realizację działania przewidziano około 7,5 miliona Euro;

- **Działanie 1.5 Rozwój przedsiębiorczości** – w ramach działania realizowane będą projekty dotyczące wspierania projektów inwestycyjnych przedsiębiorstw. Wspierane będą również działania mające na celu unowocześnienie wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności gospodarczej – zakup maszyn, urządzeń oraz oprogramowania. W ramach Działania przewiduje się wspieranie firm zarówno nowopowstałych, jak i funkcjonujących na rynku, w tym przedsiębiorstw zarówno z branż tradycyjnych, jak i innowacyjnych. Na realizację działania przewidziano około 190 milionów Euro;

- **Działanie 1.6 Wspieranie powiązań kooperacyjnych o znaczeniu regionalnym** – w ramach Działania wsparciem zostaną objęte wspólne przedsięwzięcia grup przedsiębiorców mających na celu wzmocnienie powiązań pomiędzy przedsiębiorcami a sferą B+R. Przewiduje się tworzenie i rozwój klastrów o charakterze regionalnym, doradztwo z zakresu opracowania planów rozwoju klastra, wspieranie działalności podmiotów prowadzących klastry, działania promocyjne klastra w celu pozyskania nowych przedsiębiorstw do udziału w klastrze, wdrażanie i komercjalizacja technologii i produktów innowacyjnych. W ramach Programu wspierane będą powiązania kooperacyjne leżące na terenie województwa mazowieckiego. Na realizację działania przewidziano dofinansowanie w wysokości 25,5 miliona Euro;

- **Działanie 2.3 Technologie komunikacyjne i informacyjne dla MŚP** – w ramach Działania realizowane będą projekty z zakresu zastosowania i wykorzystania technologii informatycznych w przedsiębiorstwie, w tym zintegrowanych systemów do zarządzania przedsiębiorstwem klasy ERP, systemów wspomagających zarządzanie relacjami z klientem klasy CRM, usług doradczych dotyczących zastosowania i wykorzystania technologii informatycznych w przedsiębiorstwie, budowy lub przebudowy infrastruktury telekomunikacyjnej w firmie. Wsparcie otrzymają mikro i małe przed-

⁶Na podstawie: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Szczegółowy opisu priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013, Warszawa, marzec 2009 r.

siębiorstwa działające na rynku minimum 12 miesięcy. Wsparcie średnich przedsiębiorstw – bez ograniczenia czasu działalności. Na realizację działania przewidziano dofinansowanie w wysokości 9,2 milionów PLN.

Więcej informacji na temat Regionalnego Programu Operacyjnego Wojewódzkiego Mazowieckiego można uzyskać na stronie:

- Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych: www.rpo.mazovia.eu

3.3. Initech – Inicjatywa Technologiczna

Inicjatywa technologiczna jest przedsięwzięciem realizowanym na zlecenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. W ramach programu możliwe jest dofinansowanie:

- badań naukowych lub prac rozwojowych nakierowanych na zastosowanie w działalności gospodarczej („faza badawcza”);
- czynności, których celem jest przygotowanie wyników fazy badawczej do zastosowania w działalności gospodarczej („faza przygotowań do wdrożenia”);
- zakup usług doradczych w zakresie innowacji.

O dofinansowanie mogą występować:

- przedsiębiorcy;
- jednostki naukowe nie będące przedsiębiorcami;
- konsorcja naukowo-przemysłowe.

Wnioskodawca może złożyć wniosek o dofinansowanie:

- fazy badawczej i fazy przygotowania do wdrożenia;
- fazy badawczej;
- fazy przygotowań do wdrożenia.

15 kwietnia 2009 roku ogłoszono nowy konkurs. Budżet programu ma wynieść około 200 milionów złotych. Nie ma ograniczeń dotyczących budżetów projektów badawczych. Maksymalna wartość wsparcia jest uzależniona od

regulacji w zakresie pomocy publicznej i maksymalnie może wynieść nawet do 80% (w przypadku małych firm prowadzących badania przemysłowe).

Dokładne informacje nt. warunków, zasad uzyskania dofinansowania oraz ogłaszanych konkursów są dostępne na stronie internetowej:

- Narodowego Centrum Badań i Rozwoju pod adresem: www.ncbir.pl

3.4. Bon na innowacje

Celem programu realizowanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości jest zainicjowanie kontaktów mikro lub małych przedsiębiorstw z jednostkami naukowymi. W ramach programu **usługi dotyczące wdrożenia lub rozwoju produktu lub technologii, świadczone przez jednostkę naukową**, mające na celu np. opracowanie nowych lub udoskonalenie istniejących technologii lub wyrobów danego przedsiębiorstwa. Program jest skierowany do przedsiębiorców, którzy w roku złożenia wniosku oraz w ciągu 3 lat kalendarzowych poprzedzających rok złożenia wniosku o udzielenie wsparcia w ramach programu Bon na innowacje, nie korzystali z usług żadnej jednostki naukowej w zakresie prac badawczo-rozwojowych. Jeden przedsiębiorca może uzyskać wsparcie o wartości maksymalnej 15 000 zł. Wielkość wsparcia może wynosić do 100% wydatków kwalifikujących się do objęcia wsparciem. Budżet programu w 2009 r. wynosi 7,65 mln PLN i jest finansowany ze środków budżetu państwa.

Dokładne informacje nt. warunków, zasad uzyskania dofinansowania są dostępne na stronie internetowej:

- Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP): www.parp.gov.pl

3.5. Programy ramowe UE

7. Program Ramowy w zakresie badań i rozwoju technologicznego (7PR) jest największym mechanizmem finansowania i kształtowania badań na-

ukowych na poziomie europejskim. Budżet tego siedmioletniego programu (2007-2013) wynosi prawie 54 miliardów euro. Składa się z czterech programów szczegółowych, uzupełnionych o program szczegółowy obejmujący badania nuklearne (EURATOM) i działania Wspólnotowego Centrum Badawczego (JRC).

1. Cooperation (Współpraca) – program ma na celu wspieranie ponadnarodowej współpracy naukowo-badawczej w wybranych dziesięciu obszarach tematycznych:

- Zdrowie;
- Żywność, rolnictwo, rybołówstwo i biotechnologia;
- Technologie informacyjne i komunikacyjne;
- Nanonauki, nanotechnologie, materiały i nowe technologie produkcyjne;
- Energia;
- Środowisko (łącznie ze zmianami klimatycznymi);
- Transport (łącznie z aeronautyką);
- Nauki społeczno-ekonomiczne i humanistyczne;
- Przestrzeń kosmiczna;
- Bezpieczeństwo.

2. Ideas (Pomysły) – program wspiera badania znajdujące się na granicy wiedzy (frontier research) inicjowane przez naukowców we wszystkich dziedzinach nauki;

3. People (Ludzie) – celem programu jest ilościowe i jakościowe wzmacnianie potencjału ludzkiego w zakresie badań i rozwoju technologicznego w Europie oraz zachęcanie do mobilności międzynarodowej i międzysektorowej;

4. Capacities (Możliwości) – program ma na celu wspieranie kluczowych aspektów europejskiego potencjału w zakresie badań, rozwoju technologicznego i innowacji takich jak: infrastruktury badawcze, regionalne klastry badawcze, rozwój pełnego potencjału badawczego we wspól-

notowych regionach konwergencji i regionach najbardziej oddalonych, badania na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw, problemy budowy społeczeństwa opartego na wiedzy, koordynacja polityki badawczej oraz horyzontalne działania w zakresie współpracy międzynarodowej;

Dokładne informacje nt. warunków, zasad uzyskania dofinansowania są dostępne na stronie internetowej:

- Krajowego Punktu Kontaktowego: www.kpk.gov.pl

Rozdział 4. Infrastruktura wsparcia działalności innowacyjnej na Mazowszu

4.1. Sieć EEN – Enterprise European Network

Sieć Enterprise Europe Network działa od 1 stycznia 2008 r. Sieć została powołana w ramach Programu Ramowego na rzecz Konkurencyjności i Innowacji (Competitiveness and Innovation Framework Programme 2007 - 2013 – CIP) i powstała z połączenia dwóch poprzednio działających sieci na rzecz sektora MSP: Euro Info Centres i Innovation Relay Centres.

Sieć oferuje małym i średnim przedsiębiorstwom usługi, które mają im pomóc rozwinąć potencjał i zdolności innowacyjne. Z założenia, działalność ośrodków sieci ma się opierać na zasadzie „zawsze właściwych drzwi”, co w praktyce oznacza nie odsyłanie petenta. Sieć świadczy mikro-, małym- i średnim przedsiębiorcom następujące usługi:

- **działania informacyjne i doradcze** z zakresu prawa i polityk Unii Europejskiej, prowadzenia działalności gospodarczej za granicą, dostępu do źródeł finansowania, transferu technologii oraz udziału w programach ramowych UE;
- **pomoc w znalezieniu partnerów do współpracy** gospodarczej oraz transferu technologii;
- **organizowanie wyjazdów polskich firm na imprezy** kooperacyjne (targi i misje) współfinansowane przez Komisję Europejską mające na celu ożywienie współpracy pomiędzy regionami i krajami;
- **odpowiedzi na zadawane za pośrednictwem sieci pytania przedsiębiorców** z krajów Unii Europejskiej dotyczące warunków formalno-prawnych działalności gospodarczej w Polsce i możliwości współpracy z polskimi przedsiębiorstwami i instytucjami;
- **organizacja szkoleń, warsztatów, seminariów;**

- **usługi z zakresu transferu technologii, w tym audyty technologiczne, wymiana ofert technologicznych, pomoc** w poszukiwaniu partnerów technologicznych oraz kojarzenie przedsiębiorców z jednostkami naukowymi;
- **wspieranie udziału MŚP w 7 Programie Ramowym** na rzecz badań i rozwoju technologicznego.

W Polsce działa 30 ośrodków sieci, zgrupowanych w czterech konsorcjach. Ośrodki sieci są afiliowane przy rozmaitych organizacjach wspierających rozwój gospodarczy, takich jak izby przemysłowo-handlowe, agencje rozwoju regionalnego, centra wspierania przedsiębiorczości. Mazowsze wchodzi w skład konsorcjum CP BSN (Central Poland – Business Support Network), które koordynowane jest przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości. Na Mazowszu znajdują się dwa ośrodki sieci EEN, oba zlokalizowane w Warszawie:

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

ul. Pańska 81/83, 00-834 Warszawa
tel.: (22) 432 71 02, www.een.org.pl

Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego

Central Poland – Business Support Network - Enterprise Europe Network
ul. Racjonalizacji 6/8
02-673 Warszawa
tel.: (22) 847 53 68, www.een-centralpoland.eu

Finansowanie działalności ośrodków sieci pochodzi ze środków unijnych oraz środków budżetu państwa.

Więcej informacji o sieci znajduje się na stornach:

- konsorcjum obejmującego swoim zasięgiem Mazowsze:
www.een-centralpoland.eu
- polskiej sieci EEN: www.een.org.pl
- Komisji Europejskiej:
www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu

4.2. Centrum Innowacji Naczelnej Organizacji Technicznej

Naczelna Organizacja Techniczna – Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych 1 stycznia 2005 roku utworzyła, w ramach programu SPO – WKP pn. „Sieć Ośrodków Innowacji NOT”, 35 Ośrodków Innowacji NOT na terenie całego kraju, które wspierają głównie firmy z sektora MSP. Celem funkcjonowania sieci jest pomaganie w nawiązywaniu kontaktów ze sferą B+R oraz w pozyskiwaniu finansowania przedsięwzięć innowacyjnych, w szczególności produktowych i procesowych.

Centrum między innymi realizuje „Program FSNT-NOT projektów celowych dla MŚP”, w ramach którego dofinansowuje badania stosowane i prace rozwojowe służące uruchomieniu nowych wyrobów lub wdrożeniu nowoczesnych technologii w małych i średnich przedsiębiorstwach. Minister Nauki zlecił to zadanie – w ramach umowy – Naczelnej Organizacji Technicznej i przekazał odpowiednie środki z budżetu państwa.

Ośrodki CI NOT oferują między innymi następujące usługi:

- **Usługi doradczo – konsultingowe:**
  - informacje o dostępnej na rynku ofercie finansowania zewnętrznego jak i wewnętrznego;
  - informacje związane z tematyką dostępnych programów pomocowych;
  - informacje jak korzystać z instrumentów wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw;
  - porady w dziedzinie m.in. marketingu, finansów, prawa, planowania i zarządzania, eksportu i jakości.

- **Usługi wspierające (informacyjne):**

- promowanie innowacyjnych przedsięwzięć;
- opracowywanie wniosków na zlecenie MŚP;
- pomoc w opracowywaniu wniosków o kredyt;
- kojarzenie partnerów gospodarczych MŚP z uczelniami, bankami, placówkami badawczymi.

- **Usługi szkoleniowe:**

organizowanie szkoleń wedle potrzeb – ogólne i branżowe.

Na Mazowszu sieć posiada swoje oddziały w:

- Warszawy – ul. Czackiego 3/5, tel.: 022 33 61 435 e-mail: bk@not.org.pl
- Płocku – ul. Synagogałna 2/2, tel.: 024 366 55 31, tel.: 024 366 55 32, fax: 024 366 55 32
- Ciechanowie – ul. Powstańców Warszawskich 6, tel./fax: 023 672 46 19, e-mail: oi1@ciechanow.not.org.pl, e-mail: oi2@ciechanow.not.org.pl
- Ostrołęce – ul. Mazowiecka, tel.: 029 764 78 69, fax: 029 764 78 69, e-mail: oi1@ostroleka.not.org.pl, oi2@ostroleka.not.org.pl, www.notostroleka.pl
- Radomiu – ul. Struga 7a, tel.: 048 384 53 50, fax: 048 384 53 50, e-mail: oi1@radom.not.org.pl, oi2@radom.not.org.pl
- Siedlcach – ul. Armii Krajowej 11, tel./fax: 025 633-39-55, oi1@siedlce.not.org.pl, oi2@siedlce.not.org.pl

Więcej informacji o sieci znajduje się na stornach:

- Centrum Innowacji NOT: www.centruminnovacji.org

4.3. Krajowy System Usług/Krajowa Sieć Innowacji

Krajowy System Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw to aktualnie około 200 organizacji wyspecjalizowanych w świadczeniu różnego rodzaju usług dla przedsiębiorstw i osób podejmujących działalność gospodarczą. KSU powstał w październiku 1996 r. z inicjatywy Polskiej Fundacji Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw (obecnie Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości), która wspiera system organizacyjny i merytorycznie, czuwa nad jakością świadczonych usług przez ośrodki KSU i ich konsultantów.

Każdy z ośrodków powinien świadczyć przynajmniej jedną z pięciu usług adresowanych do małych i średnich firm oraz przedsiębiorców rozpoczynających prowadzenie działalności gospodarczej: usługi doradczo – szkoleniowe (proste i złożone), szkoleniowe (o różnym zakresie i stopniu specjalizacji), informacyjne (kojarzenie partnerów gospodarczych, obsługa inwestorów zagranicznych), finansowe (udzielanie poręczeń i pożyczek), proinnowacyjne (pomoc we wdrażaniu rozwiązań innowacyjnych, prowadzenie audytów technologicznych).

Spśród ośrodków KSU rekrutują się między innymi Regionalne Instytucje Finansowe (regionalni partnerzy PARP w dystrybucji środków europejskich). W sieci współpracuje ponad połowa wszystkich działających w Polsce funduszy pożyczkowych oraz z ponad 20% wszystkich działających w Polsce funduszy poręczeniowych.

Więcej informacji o sieci znajduje się na stronie:

- Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości: www.ksu.parp.gov.pl

W ramach KSU działa również sieć **KSI – Krajowa Sieć Innowacji**. Krajowa Sieć Innowacji (KSI) to grupa usługodawców świadczących **usługi doradcze o charakterze proinnowacyjnym**, zgodnie z określonym i badanym standardem. Standard ten określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 stycznia 2005 r. w sprawie Krajowego Systemu Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw. Aktualnie usługi te obejmują:

- przeprowadzenie **audytu technologicznego** polegającego na ocenie potencjału i potrzeb technologicznych przedsiębiorcy, możliwości i potrzeb w zakresie rozwoju wytwarzanych produktów lub usług;
- obsługę procesu transferu technologii – rozumianego jako proces, który służy rozwojowi przedsiębiorstwa przez **poprawę** istniejącego lub **wdro-**

żenie nowego procesu technologicznego, produktu lub usługi, polegającego na przekazaniu informacji o naturze technicznej oraz procedur niezbędnych, aby jeden podmiot był w stanie powielić pracę innego podmiotu – obejmującego w szczególności:

- przygotowanie oferty lub zapytania o technologię;
- przegląd profili dostawców lub odbiorców technologii;
- nawiązanie kontaktu z dostawcą lub odbiorcą technologii;
- pomoc doradczą we wdrażaniu technologii lub podczas negocjacji i zawierania umowy pomiędzy odbiorcą a dostawcą technologii;
- monitorowanie wdrażania technologii lub realizacji umowy oraz inne aspekty pomocy powdrożeniowej.

Proces świadczenia tych usług finansowany będzie z działania 5.2. Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. W chwili obecnej do Krajowej Sieci Innowacji należy ponad 40 ośrodków KSU, z czego 5 na Mazowszu:

- Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości, ul. Aleje Jerozolimskie 53/1A w Warszawie, tel.: 022 745 19 19, biuro@inkubatory.pl, www.inkubatory.pl
- Fundacja Centrum Innowacji FIRE, ul. Wołoska 7 w Warszawie, tel.: 022 460 36 94, kontakt@innowacje.org.pl, www.innowacje.org.pl
- Fundacja Poszanowania Energii, ul. Świętokrzyska 20 w Warszawie, tel.: 022 505 47 72, fpe@fpe.org.pl, www.fpe.org.pl
- Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy w Radomiu, ul. Pułaskiego 6/10 w Radomiu, tel.: 048 364 42 41, innowacje@itee.radom.pl, www.itee.radom.pl
- Naczelna Organizacja Techniczna Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych Centrum Innowacji NOT, ul. Czackiego 3 w Warszawie, tel.: 022 827 16 36, sekretarz@centruminnowacji.org, www.centruminnowacji.org

Więcej informacji o sieci znajduje się na stronie:

- Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – www.ksu.parp.gov.pl

4.4. Centra transferu technologii

Podstawowym typem ośrodków innowacji są **Centra Transferu Technologii (CTT)**. Do podstawowych celów działalności centrów należy zaliczyć:

- waloryzację potencjału naukowo-innowacyjnego w regionie, tworzenie baz danych i rozwijanie sieci kontaktów między światem nauki i gospodarki;
- opracowywanie studiów przedinwestycyjnych, obejmujących rozpoznanie zalet nowych produktów i technologii oraz porównanie ich ze znajdującymi się na rynku substytutami, ocenę wielkości potencjalnego rynku, oszacowanie kosztów produkcji i dystrybucji oraz niezbędnych nakładów inwestycyjnych;
- identyfikację potrzeb i możliwości innowacyjnych poszczególnych podmiotów gospodarczych (audyt technologiczny);
- popularyzację, promocję i rozwój przedsiębiorczości technologicznej.

Wg raportu SOOIPP z 2007 roku w województwie mazowieckim zlokalizowanych było 16 ośrodków:

• **Centrum Komercjalizacji Technologii Sp. z o.o.**

(Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny SA), 09-411 Płock, ul. Zglenickiego 41 tel.: 024 364-84-50; fax: 024 364-84-51, e-mail: sylwiarendak.ckt@pppt.pl

• **Ośrodek Innowacji NOT**, 09-400 Płock, ul. Synagogałna 2/2, tel.: 024 366-55-31; tel./fax: 024 366-55-32, e-mail: oi1@plock.not.org.pl, oi2@plock.not.org.pl, www.plock.not.org.pl

• **Ośrodek Innowacji NOT**, 26-600 Radom, ul. Struga 7A, tel./fax: 048 384-53-50, e-mail: oi1@radom.not.org.pl, oi2@radom.not.org.pl, www.radom.not.org.pl

• **Centrum Innowacji i Transferu Technologii** (Przemysłowy Instytut Elektroniki), 00-241 Warszawa, ul. Długa 44/50, tel.: 022 831-38-39, 635-54-78; fax: 022 831-30-14, e-mail: pie@pie.edu.pl, mostan@pie.edu.pl, www.pie.edu.pl

• **Mazowieckie Centrum Usług Pomocniczych dla Innowatorów Indywidualnych** (Instytut Tele- i Radiotechniczny), 03-450 Warszawa, ul. Ratuszowa 11, tel.: 022 812-00-27, 812-20-60, 812-33-54; fax: 022 619-29-47, e-mail: wynalazca@iel.waw.pl, www.wynalazca.waw.pl

- **Centrum Innowacji NOT** – Biuro Koordynacji (Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych – Naczelna Organizacja Techniczna), 00-043 Warszawa, ul. Czackiego 3/5, pok. 126, tel.: 022 336-12-82, 336-14-35; fax: 022 336-12-82, e-mail: bk@not.org.pl, www.innowacje.not.org.pl
- **Partnerstwo Na Rzecz Rozwoju** – Ośrodek Renowator dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw, 02-078 Warszawa, ul. Ludwika Krzywickiego 34, tel.: 022 625-59-95, 626-94-08, e-mail: biuro@renowator.org.pl, j.brzostek@imm.org.pl
- **Fundacja Centrum Innowacji FIRE**, 02-675 Warszawa, ul. Wołoska 7, bud. MARS, klatka A, tel.: 022 460-36-94; fax: 022 460-37-65, e-mail: fire@innowacje.org.pl, www.innowacje.org.pl
- **Uniwersytecki Ośrodek Transferu Technologii** – 02-089 Warszawa, ul. Zwirki i Wigury 93, tel./fax: 022 554-07-30, e-mail: uott@uott.uw.edu.pl, www.uott.uw.edu.pl
- **Centrum Zaawansowanych Technologii** – Technology Partners 02-106 Warszawa, ul. Pawińskiego 5A, tel.: 022 658-36-07; fax: 022 658-14-76, e-mail: kosmider@ibb.waw.pl, www.technologypartners.pl
- **Ośrodek Innowacji** – Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości 00-697 Warszawa, al. Jerozolimskie 53, tel.: 022 356-21-11; fax: 022 356-21-10, e-mail: jan.antoszkiwicz@inkubatory.pl, www.inkubatory.pl
- **Zakład europejskiego obszaru badawczego oraz współpracy międzynarodowej** – 02-673 Warszawa, ul. Racjonalizacji 6/8, tel.: 022 847-53-68; fax: 022 853-21-80, e-mail: r.podgorzak@imbigs.org.pl, www.imbigs.org.pl
- **Centrum Transferu Technologii** – Politechnika Warszawska 02-008 Warszawa, ul. Koszykowa 80, pok. 3, tel.: 022 234-71-68; fax: 022 234-71-67, e-mail: sekretariat@ctt.pw.edu.pl, www.ctt.pw.edu.pl
- **Ośrodek Transferu Innowacji** – Instytut Mechaniki i Konstrukcji Politechniki Warszawskiej – 02-524 Warszawa, ul. Narbutta 85, tel.: 022 234-86-09; fax: 022 849-94-36, e-mail: innowacje@wip.pw.edu.pl, www.imik.wip.pw.edu.pl/OTI
- **Ośrodek Innowacji NOT** – 08-110 Siedlce, ul. Armii Krajowej 11, tel./fax: 025 633-39-55, e-mail: oi2@siedlce.not.org.pl, www.siedlce.not.org.pl
- **Ośrodek Innowacji NOT** – 07-410 Ostrołęka, ul. Mazowiecka 6, tel./fax: 029 764-58-58, e-mail: not@notostroleka.pl, www.notostroleka.pl

4.5. Inkubatory technologiczne

Inkubatory technologiczne są typem programu inkubacji przedsiębiorczości, rozwijanym w otoczeniu lub powiązaniu z instytucjami naukowo-badawczymi. Podstawowym zadaniem inkubatora jest asysta w tworzeniu oraz pomoc w pierwszym okresie działania małej technologicznej firmy. Główne ich funkcje obejmują wspomaganie rozwoju nowo powstałych firm oraz optymalizację warunków dla transferu i komercjalizacji technologii poprzez:

- kontakty z instytucjami naukowymi i ocenę przedsięwzięć innowacyjnych;
- usługi wspierające biznes, np. doradztwo finansowe, marketingowe, prawne, organizacyjne i technologiczne;
- pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych, w tym funduszy ryzyka;
- tworzenie właściwego klimatu dla podejmowania działalności gospodarczej i realizacji przedsięwzięć innowacyjnych, tzw. efekty synergiczne;
- dostarczanie odpowiedniej do potrzeb powierzchni na działalność gospodarczą.

Wsparcie biznesu w inkubatorze technologicznym w założeniu obejmuje: preferencyjne stawki czynszu rosnące wraz upływem pobytu w inkubatorze;

- szkolenia oraz usługi doradcze i informacyjne;
- kontakty i współpracę z instytucjami naukowymi;
- asystę w transferze technologii;
- dostęp do wspólnej infrastruktury technicznej i serwisowej;
- dostęp do różnorodnych lokalnych i globalnych sieci biznesowych.

Okres pobytu firmy w inkubatorze wynosi od 3 do 5 lat.

Obecnie w województwie mazowieckim zlokalizowany jest jeden taki ośrodek:

- **Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości** (Politechnika Warszawska)
– 00-375 Warszawa, ul. Smolna 6, Tel./fax: 022 629-02-86.

Bibliografia

1. Dominik W., Dziemianowicz W., Górzyński M., Pander W., *Regionalna Strategia Innowacyjności województwa Mazowieckiego 2007-2013*, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Warszawa, kwiecień 2008.
2. Główny Urząd Statystyczny, *Nauka i Technika 2007*, Warszawa, 2009.
3. Górzyński M., Systemy wspierania gron na obszarach słabo zurbanizowanych, w: Wojnicka E. (red.) *Analizy – wspieranie gron przedsiębiorczości na Podkarpaciu*, Studia Europejskie 1/2006, Instytut Gospodarki WSLiZ w Rzeszowie, Warszawa-Rzeszów, 2006.
4. Górzyński M., Koć P., Pander W., *Tworzenie związków kooperacyjnych między MŚP oraz MŚP i instytucjami otoczenia biznesu*, PARP, 2006.
5. Matusiak K. B. (red.), *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. SOOIPP Raport – 2007*, Łódź/Kielce/Poznań, 2007.
6. Matusiak K. B. (red.), *Innowacje i transfer technologii – słownik pojęć*, PARP, Warszawa 2008.
7. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013*, Warszawa, 1 października 2007.
8. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, *Szczegółowy opis priorytetów Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013 z dnia 29 stycznia 2009 roku*, Warszawa.
9. Probst G., Raub S., Romhardt K., *Zarządzanie wiedzą w organizacji*, Oficyna Wydawnicza, Kraków 2002.
10. UNIDO oraz Międzynarodowe Centrum Nauki i Zaawansowanej Technologii ICS, „Zarządzanie Technologią”, Warszawa, listopad 2001.
11. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, *Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego, 2007 – 2013*, Warszawa, 2007.
12. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, *Szczegółowy opis priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013*, Warszawa, marzec 2009.
13. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, *Spacerkiem po innowacjach*, Warszawa 2007.
14. Urząd Patentowy RP i Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, *Wzory przemysłowe w działalności małych i średnich przedsiębiorstw*, Warszawa, 2008.
15. Urząd Patentowy RP i Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, *Znaki towarowe w działalności małych i średnich przedsiębiorstw*, Warszawa, 2008.
16. Urząd Patentowy RP i Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, *Wyanalizy w działalności małych i średnich przedsiębiorstw*, Warszawa, 2008.
17. Wojnicka E., *System innowacyjny Polski z perspektywy przedsiębiorstw*, IBnGR, Gdańsk, 2004.

Załączniki

Załącznik 1. Ważne adresy internetowe

- Fundacja na rzecz Nauki Polskiej – www.fnp.org.pl
- Fundacja Centrum Innowacji FIRE – www.fire.ilab.pl
- Instytut Wzornictwa Przemysłowego – www.iwp.com.pl
- Krajowy Punkt Kontaktowy – www.kpk.gov.pl
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego – www.mrr.gov.pl
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego – www.mnisw.gov.pl
- Ministerstwo Gospodarki – www.mg.gov.pl
- Naczelna Organizacja Techniczna – www.not.org.pl
- Narodowe Centrum Badań i Rozwoju – www.ncbir.pl
- Ośrodek Podstawowych Problemów Techniki PAN – www.ippt.gov.pl
- Ośrodek Przetwarzania Informacji – www.opi.org.pl
- Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości – www.parp.gov.pl
- Polska Akademia Nauk – www.pan.pl
- Polska Izba Rzeczników Patentowych – www.rzecznikpatentowy.pl
- Polska sieć EEN – www.een.org.pl/index.php
- Polski Komitet Normalizacyjny – www.pkn.pl
- Polskie Centrum Badań i Certyfikacji – www.pcbc.gov.pl
- Portal funduszy europejskich – www.funduszeuropejskie.gov.pl
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka – www.poig.gov.pl
- Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce – www.sooipp.org.pl
- Rada Główna JBR – www.rgjbr.pl
- Urząd Patentowy – www.uprp.pl

Załącznik 2. Wybrane jednostki naukowo-badawcze działające na terenie województwa mazowieckiego

Szkoły Wyższe posiadające zaplecze badawcze

Uczelnia	Adres	Telefon	www
Akademia Medyczna w Warszawie	ul. Żwirki i Wigury 61, 02-091 Warszawa	022-572-01-01	www.am.edu.pl
Akademia Obrony Narodowej w Warszawie	al. Gen. Chruściela 103, 00-910 Warszawa	022-681-33-76	www.aon.edu.pl
Akademia Podlaska w Siedlcach	ul. Konarskiego 2, 08-110 Siedlce	025-644-20-48 025-643-10-20	www.ap.siedlce.pl
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ciechanowie	ul. Narutowicza 4a, 06-400 Ciechanów	023-672-20-50	www.pwszciechanow.edu.pl
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku	Pl. Dąbrowskiego 2, 09-402 Płock	024-366-54-20	www.pwsz.plock.org.pl
Politechnika Radomska im. Kazimierza Pułaskiego	ul. Malczewskiego 29, 26-600 Radom	048-361-70-00	www.pr.radom.pl
Politechnika Warszawska	Pl. Politechniki 1, 00-661 Warszawa	022-628-59-85	www.pw.edu.pl
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	Ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa	022-593-10-00	www.sggw.waw.pl
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie	al. Niepodległości 162, 02-554 Warszawa	022-564-60-00	www.sgh.waw.pl
Szkoła Główna Służby Pożarniczej w Warszawie	ul. Słowackiego 52/54, 01-629 Warszawa	022-561-75-14	www.sgsp.edu.pl

Uczelnia	Adres	Telefon	www
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie	ul. Dewajtis 5, 01-815 Warszawa	022-561-88-00 022-561-88-52	www.uksw.edu.pl
Uniwersytet Warszawski	ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa	022-552-03-55 022-552-03-42	www.uw.edu.pl
Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarostawa Dąbrowskiego w Warszawie	ul. S. Kaliskiego 2, 00-908 Warszawa 49	022-683-90-00	www.wat.edu.pl

Jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk

Jednostka	Adres	Telefon	www
Instytut – Centrum Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej PAN	ul. Pawińskiego 5, 02-106 Warszawa	022-668-52-50	www.cmdik.pan.pl
Instytut Badań Systemowych PAN	ul. Newelska 6, 01-447 Warszawa	022-836-44-14 022-837-35-78	www.ibspan.waw.pl
Instytut Biochemii i Biofizyki PAN	ul. A. Pawińskiego 5a, 02-106 Warszawa	022-658-46-60 022-658-47-24 022-659-70-72	www.ibb.waw.pl
Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej	ul. Księcia Trojdena 4, 02-109 Warszawa	022-659-55-34 022-659-60-50 022-659-91-43	www.ibib.waw.pl
Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nęckiego PAN	ul. L. Pasteura 3, 02-093 Warszawa	022-589-20-00 022-659-85-71	www.necki.gov.pl
Instytut Chemii Fizycznej PAN	ul. M.Kasprzaka 44/52, 01-224 Warszawa	022-343-20-00	www.ichf.edu.pl
Instytut Chemii Organicznej PAN	ul. M.Kasprzaka 44/52, 01-224 Warszawa	022-631-87-88 022-632-05-78 022-632-32-21	www.icho.edu.pl

Jednostka	Adres	Telefon	www
Centrum Badań Ekologicznych PAN	ul. M. Konopnickiej 1, 05-092 Dziekanów Leśny	022-751-30-46 022-751-30-53	www.cbe-pan.pl
Instytut Fizjologii i Żywnienia Zwierząt im. Jana Kielanowskiego PAN	ul. Instytucka 3, 05-110 Jabłonna k. Warszawy	022-782-40-37 022-782-41-75 022-782-44-22	www.ifzz.pl
Instytut Fizyki PAN	al. Lotników 32/46, 02-668 Warszawa	022-843-66-01 022-843-68-71	www.ifpan.edu.pl
Instytut Geofizyki PAN	ul. Księcia Janusza 64, 01-452 Warszawa	022-691-59-50	www.igf.edu.pl
Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospod. im. S. Leszczyckiego PAN	ul. Twarda 51/55, 00-818 Warszawa	022-697-88-41	www.igipz.pan.pl
Instytut Matematyczny PAN	ul. Śniadeckich 8, 00-656 Warszawa	022-522-81-00, 022-629-66-92	www.impan.gov.pl
Instytut Nauk Ekonomicznych PAN	ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa	022-657-27-07	www.inepan.waw.pl
Instytut Nauk Geologicznych PAN	ul. Twarda 51/55, 00-818 Warszawa	022-697-87-00	www.ing.pan.pl
Instytut Paleobiologii PAN im. Romana Kozłowskiego	ul. Twarda 51/55, 00-818 Warszawa	022-620-62-24 022-697-88-50	www.paleo.pan.pl
Instytut Parazytologii im. Witolda Stefańskiego PAN	ul. Twarda 51/55, 00-818 Warszawa	022-620-62-26	www.ipar.pan.pl
Instytut Podstaw Informatyki PAN	ul. J. Ordona 21, 01-237 Warszawa	022-836-28-41 022-836-37-09	www.ipipan.waw.pl
Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN	ul. Świętokrzyska 21, 00-049 Warszawa	022-826-12-81-89 022-826-89-11	www.ippt.gov.pl
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN	ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa	022-826-63-71 022-826-94-36	www.irwir.pan.pl

Jednostka	Adres	Telefon	www
Centrum Astronomiczne PAN im. M. Kopernika	ul. Bartycka 18, 00-716 Warszawa	022-651-05-00 022-841-00-41	www.camk.edu.pl
Centrum Fizyki Teoretycznej	ul. Bartycka 18a, 02-688 Warszawa	022-843-70-01 022-847-02-20	www.cft.edu.pl
Instytut Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN	ul. Postępu 1, 05-552 Jastrzębiec	022-756-16-12 022-756-17-11	www.ighz.edu.pl
Instytut Wysokich Ciśnień PAN	ul. Sokółowska 29/37, 01-142 Warszawa	022-632-50-10	www.unipress.waw.pl
Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej	ul. Księcia Trojdena 4, 02-109 Warszawa	022-597-07-00	www.iimcb.gov.pl

Jednostki Badawczo-Rozwojowe

Jednostka	Adres	Telefon	www
Centralny Instytut Ochrony Pracy – PIB	ul. Czerniakowska 16, 00-701 Warszawa	022-623-30-00 022 623-36 93	www.ciop.pl
Centralny Ośrodek Badawczo – Rozwojowy Opakowań	ul. Konstancińska 11, 02-942 Warszawa	022-842-07-71	www.cobro.org.pl
Centralny Ośrodek Badawczo – Rozwojowy Przemysłu Betonów CEBET	ul. Marywilska 42b, 03-042 Warszawa	022-811-02-81	www.cebet.waw.pl
Centralny Ośrodek Badawczo – Rozwojowy Przemysłu Poligraficznego	ul. Miedziana 11, 00-958 Warszawa	022-620-80-70	www.cobrpp.com.pl
Centralny Ośrodek Badawczo – Rozwojowy Techniki Instalacyjnej INSTAL	ul. Ksawerów 21, 02-656 Warszawa	022-843-56-17	www.cobrti.instal.pl
Centrum Badawczo Konstrukcyjne Obrabiarek	ul. S. Staszica 1, 05-800 Pruszków	022-759-93-10	www.cbko.pl
Centrum Naukowo Badawcze Ochrony Przeciwpowodzi	ul. Nadwiślańska 213, 05-420 Józefów	022-769-32-00	www.cnbop.pl

Jednostka	Adres	Telefon	www
Centrum Naukowo Badawcze Techniki Radia i Telewizji CENRiT	ul. Wałbrzyska 3/5, 02-739 Warszawa	022-645-95-45	www.cenrit.waw.pl
Centrum Naukowo Techniczne Kolejnictwa	ul. J. Chłopiczkiego 50, 04-275 Warszawa	022-610-08-68	www.cntk.pl
Instytut Badań Edukacyjnych	ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa	022-632-02-21	www.ibe.edu.pl
Instytut Badawczy Dróg i Mostów	ul. Jagiellońska 80, 03-301 Warszawa	022-811-03-83	www.ibidim.edu.pl
Instytut Badawczy Leśnictwa	ul. Bitwy Warszawskiej 1920 r. 3, 00-973 Warszawa	022-822-32-01	www.ibles.waw.pl
Instytut Biotechnologii i Antybiotyków	ul. Starościńska 5, 02-516 Warszawa	022-849-60-51	www.iba.waw.pl
Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno Spożywczego	ul. Rakowiecka 36, 02-532 Warszawa	022-606-36-00	www.ibprs.pl
Instytut Budownictwa Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa	ul. Rakowiecka 32, 02-532 Warszawa	022-848-27-51	www.ibmer.waw.pl
Instytut Chemii Przemysłowej	ul. J. Rydygiera 8, 01-793 Warszawa	022-568-20-00	www.ichp.pl
Instytut Chemii i Techniki Jądrowej	ul. Dorodna 8, 03-195 Warszawa	022-811-06-56	www.ichtj.waw.pl
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej	ul. Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa	022-505-44-44	www.ierizg.waw.pl
Instytut Elektrotechniki	ul. Pożaryskiego 28, 04-703 Warszawa	022-812-00-21	www.iel.waw.pl
Instytut Energetyki	ul. Mory 8, 01-330 Warszawa	022-345-12-00	www.ien.waw.pl
Instytut Energii Atomowej	05-400 Otwock-Świerk	022-718-00-01	www.cyf.gov.pl

Jednostka	Adres	Telefon	www
Instytut Farmaceutyczny	ul. J. Rydygiera 8, 01-793 Warszawa	022-456-38-00	www.ifarm.waw.pl
Instytut Fizyki Plazmy i Laserowej Mikrosyntezy	ul. Hery 23, 00-908 Warszawa	022-638-14-60	www.ifpilm.waw.pl
Instytut Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa	ul. Targowa 45, 03-728 Warszawa	022-619-13-50	www.igpik.edu.pl
Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin	Radzików, 05-870 Błonie	022-725-26-11	www.ihaar.edu.pl
Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego	Al. Stanów Zjednoczonych 53, 04-028 Warszawa	022-813-46-50	www.ikchz.pl
Instytut Lotnictwa	Al. Krakowska 110/114, 02-256 Warszawa	022-846-00-11	www.ilot.edu.pl
Instytut Łączności	ul. Szachowa 1, 04-894 Warszawa	022-512-81-00	www.itl.waw.pl
Instytut Maszyn Matematycz.	ul. Krzywickiego 34, 02-078 Warszawa	022-621-84-41	www.imm.org.pl
Instytut Mechaniki Precyzyjnej	ul. Duchnicka 3, 01-796 Warszawa	022-560-26-00	www.imp.edu.pl
Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego	ul. Racjonalizacji 6/8, 02 – 673 Warszawa	022-843-02-01	www.imbigs.org.pl
Instytut Melioracji i Użytków Zielonych	ul. Hrabka 3, 05-090 Raszyn, Falenty	022-720-05-31	www.imuz.edu.pl
Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej	ul. Podleśna 61, 01-673 Warszawa	022-569-43-00	www.imgw.pl
Instytut Mleczarstwa	ul. Hoża 66/68, 00-682 Warszawa	022-628-58-12	
Instytut Ochrony Środowiska	ul. Krucza 5/11, 00-548 Warszawa	022-621-36-70	www.ios.edu.pl

Jednostka	Adres	Telefon	www
Instytut Pracy i Spraw Socjalnych	ul. J. Bellotiego 3b, 01-022 Warszawa	022-636-72-10	www.ipiss.com.pl
Instytut Problemów Jądrowych	05-400 Otwock-Świerk	022-718-05-83	www.ipj.gov.pl
Instytut Przemysłu Cukierniczego	ul. Inżynierska 4, 05-084 Leszno	022-725-90-88	www.inscukr.pl
Instytut Przemysłu Gumowego	ul. Harcerska 30, 05-820 Piastów	022-723-60-20	www.ipgum.pl
Instytut Przemysłu Mięsnego i Tłuszczowego	ul. Jubilerska 4, 04-190 Warszawa	022-509-70-00	www.ipmt.waw.pl
Instytut Przemysłu Organicznego	ul. Annopol 6, 03-236 Warszawa	022-811-12-31	www.ipo.waw.pl
Instytut Szkła i Ceramiki Materiałów Ogniotrwałych i Budowlanych	ul. Postępu 9, 02-676 Warszawa	022-843-52-96	www.isic.waw.pl
Instytut Techniki Budowlanej	ul. Filtrowa 1, 00-611 Warszawa	022-825-52-86	www.itb.pl
Instytut Techniki Grzewczej i Sanitarnej	ul. Wilcza 8, 26-600 Radom	048-362-28-43	www.itgs.radom.pl
Instytut Technologii Eksploatacji	ul. Puławskiego 6/10, 26-600 Radom	048-364-42-41	www.itee.radom.pl
Instytut Technologii Elektronowej	Al. Lotników 32/46, 02-668 Warszawa	022-548-77-00	www.ite.waw.pl
Instytut Technologii Materiałów Elektronicznych	ul. Wólczyńska 133, 01-919 Warszawa	022-835-30-41	www.itme.edu.pl
Instytut Transportu Samochod.	ul. Jagiellońska 80, 03-301 Warszawa	022-811-32-31	www.its.waw.pl
Instytut Tele i Radiotechniczny	ul. Ratuszowa 11, 03-450 Warszawa	022-619-22-41	www.itr.org.pl

Jednostka	Adres	Telefon	www
Instytut Wzornictwa Przemysłowego	ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa	022-831-15-59	www.iwp.com.pl
Instytut Żywności i Żywienia	ul. Powsińska 61/63, 02-903 Warszawa	022-842-21-71	www.izz.waw.pl
Ośrodek Badawczo-Konstrukcyjny KOPROTECH	ul. Suwak 4, 00-796 Warszawa	022-843-45-53	www.koprotech.pl
Centrum Konstrukcji i Automatykacji Maszyn Zakład Badawczo-Rozwojowy „TEKOMA”	ul. Lucerny 108, 04-687 Warszawa	022-812-00-55	www.tekoma.pl
Ośrodek Badawczo Rozwojowy „PREDOM-OB”	Krakowiaków 53, 02-255 Warszawa	022-846-54-31	www.predom.com.pl
Ośrodek Badawczo Rozwojowy Przemysłu Rafineryjnego S.A.	ul. Chemików 5, 09-411 Płock	024-365-33-24	www.obr.pl
Państwowy Instytut Geologiczny	ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa	022-849-53-51	www.pgi.gov.pl
Państwowy Zakład Higieny	ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa	022-542-14-00	www.pzh.gov.pl
Przemysłowy Instytut Automatyki i Pomiarów PIAP	Al. Jerozolimskie 202, 02-486 Warszawa	022-874-00-00	www.piap.pl
Przemysłowy Instytut Maszyn Budowlanych	ul. Napoleona 2, 05-230 Kobyłka	022-786-23-26	www.pimb.com.pl
Przemysłowy Instytut Motoryzacji	ul. Jagiellońska 55, 03-301 Warszawa	022-811-14-21	www.pimot.org.pl
Przemysłowy Instytut Telekomunikacji	ul. Poligonowa 30, 04-051 Warszawa	022-486-52-00	www.pit.edu.pl
Wojskowy Instytut Chemii i Radiometrii	Al. Gen. A. Chruściela 105, 00-910 Warszawa	022-681-33-95	www.wichir.waw.pl
Wojskowy Instytut Łączności	05-130 Zegrze	022-688-55-55	www.wil.waw.pl

Notatki

Wydawca:

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego
Departament Strategii i Rozwoju Regionalnego
Wydział Innowacyjności
ul. Ks. I. Kłopotowskiego 5
03-718 Warszawa
tel.: 22 59-79-751, fax: 22 59-79-752
www.mazovia.pl, www.innowacyjni.mazovia.pl
e-mail: ris@mazovia.pl

Opracowanie:

Marcin Postawka – Kierownik Wydziału
Aleksander Buczacki
Kamila Kuleska
Agnieszka Natęcz
Joanna Pater
Anna Rutkowska
Magdalena Ryłska
Tomasz Skorupski

Opracowanie redakcyjne:

Michał Górzyński

Projekt, DTP, druk:

www.pracowniacc.pl